

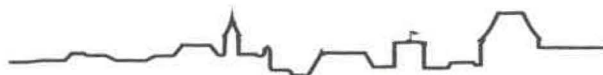

***RAPORT O STANIE
GMINY MIASTA TORUŃ
ZA ROK 2018***

MAJ 2019

-
- I. Wstęp**
 - II. Zarządzanie i organizacja**
 - III. Finanse**
 - IV. Partycypacja społeczna i budżet obywatelski**
 - Konsultacje społeczne
 - Budżet obywatelski (d. „partycypacyjny”)
 - Współpraca Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi
 - Spotkania Prezydenta Miasta z mieszkańcami
 - Inicjatywy lokalne
 - V. Demografia**
 - VI. Lokalny rynek pracy i współpraca z uczelniami wyższymi**
 - Lokalny rynek pracy
 - Bezrobocie na lokalnym rynku pracy
 - Współpraca z uczelniami wyższymi
 - VII. Polityka społeczna, działania na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych**
 - Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością
 - Działania na rzecz seniorów i osób niesamodzielnych
 - Działania na rzecz osób i rodzin posiadających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci
 - Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3
 - Pieczą zastępczą
 - VIII. Ochrona zdrowia**
 - IX. Oświata i wychowanie**
 - X. Bezpieczeństwo i porządek publiczny**
 - XI. Mieszkalnictwo**
 - Program „Mieszkanie plus”
 - XII. Ochrona środowiska naturalnego**
 - XIII. Kultura, ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka**
 - Kultura, Turystyka
 - Współpraca z miastami partnerskimi
 - XIV. Sport i rekreacja**
 - Baza sportowa
 - Rozwój sportu
 - Upowszechnianie kultury fizycznej i rekreacji
 - Stypendia i nagrody sportowe
 - Sport szkolny
 - XV. Infrastruktura techniczna**
 - Infrastruktura drogowa
 - Gospodarka odpadami
 - Sieć wodociągowa i kanalizacyjna
 - Transport publiczny
 - XVI. Rewitalizacja i rozwój miasta**
 - XVII. Działania w obszarze centrum miasta (TCM)**
 - XVIII. Sprawozdanie z realizacji uchwał Rady Miasta Torunia podjętych w 2018 r.**
 - XIX. Wykaz dokumentów strategicznych, planów i programów obowiązujących w Gminie Miasta Toruń opisanych w dokumencie**

I. WSTĘP

Obowiązek przygotowania „Raportu o stanie gminy za 2018 rok” wynika z art. 28 aa ustawy o samorządzie gminnym. Rada Miasta Torunia, uchwałą nr 57/19 z dnia 7 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących raportu o stanie gminy, wyznaczyła obszary działalności Gminy Miasta Toruń, z których w szczególności powinien być składany doroczny raport o stanie gminy:

- 1) zarządzanie i struktura organizacyjna,
- 2) finanse,
- 3) partycypacja społeczna i budżet obywatelski,
- 4) demografia,
- 5) lokalny rynek pracy, współpraca z uczelniami wyższymi,
- 6) polityka społeczna i działania na rzecz rodziny, seniorów i osób niepełnosprawnych,
- 7) ochrona zdrowia,
- 8) oświata i wychowanie,
- 9) bezpieczeństwo i porządek publiczny,
- 10) mieszkalnictwo,
- 11) ochrona środowiska naturalnego,
- 12) kultura, ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka,
- 13) sport i rekreacja,
- 14) infrastruktura techniczna.

Niniejsze opracowanie stanowi syntetyczną informację o działaniach jakie Gminy Miasta Toruń realizowała w 2018 roku w najważniejszych obszarach funkcjonowania miasta.

II. Zarządzanie i struktura organizacyjna

Organami Gminy Miasta Toruń jest Rada Miasta Torunia, składająca się z 25 radnych oraz Prezydent Miasta Torunia. Rada, będąca organem stanowiącym, pełni funkcję uchwałodawczą oraz kontrolną. Kontroluje działalność prezydenta, gminnych jednostek organizacyjnych oraz jednostek pomocniczych gminy, poprzez powołaną w tym celu Komisję Rewizyjną. Rozpatruje również skargi na działania prezydenta oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych, a także wnioski oraz petycje składane przez mieszkańców miasta (Komisja Skarg, Wniosków i Petycji). Ponadto, Rada powołała 7 innych Komisji, którym zostały przypisane konkretne zakresy zadań, tj. Komisja Rozwoju Miasta; Komisja Kultury, Turystyki i Promocji; Komisja Oświaty i Sportu; Komisja Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego; Komisja Zdrowia i Rodziny; Komisja Gospodarki Komunalnej oraz Komisja Budżetu.

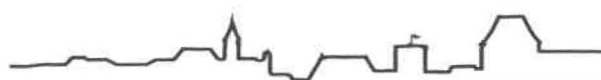
Prezydent, stanowiący władzę wykonawczą, reprezentuje miasto na zewnątrz, jest odpowiedzialny za realizację uchwał Rady Miasta oraz zadań przypisanych dla miasta, zgodnie ze statutem oraz przepisami prawa. Działalność Prezydenta wspomagana jest przez trzech Zastępców, Skarbnika Miasta oraz Sekretarza Miasta.

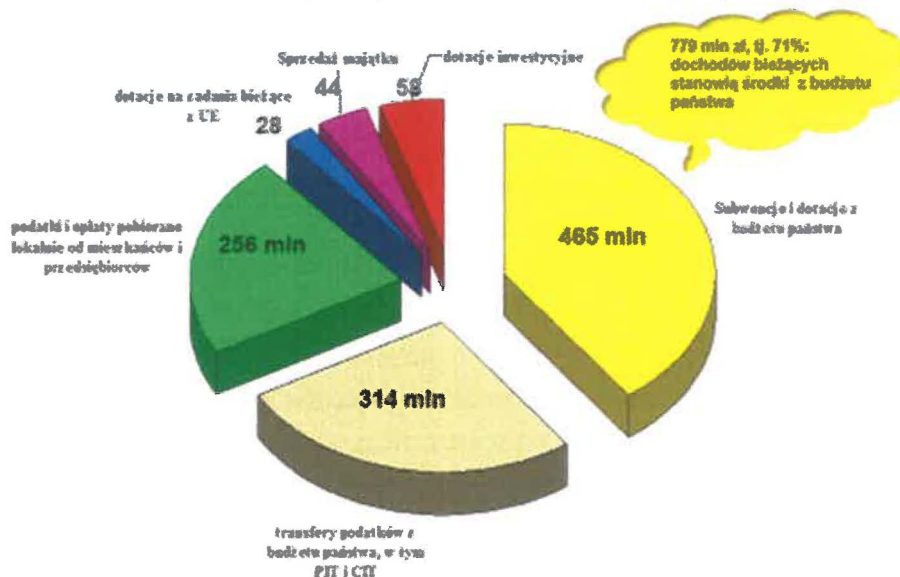
Według stanu na 31 grudnia 2018 r, zadania Gminy realizowane były przez: 90 jednostek budżetowych, 2 zakłady budżetowe, 9 instytucji kultury, 3 samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, 5 jednostek powiatowej administracji zespolonej (wykaz jednostek – załącznik nr 3 do Regulaminu Organizacyjnego UMT, Zarządzenie PMT nr 378/2013 z dnia 30 października 2013 r. z późn. zm.). Ponadto, Gmina posiada 100% udziałów w 7 spółkach prawa handlowego (Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o., Miejski Zakład Komunikacji w Toruniu Sp. z o.o., Toruńskie Wodociągi Sp. o.o., Toruńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., CK Jordanki Sp. z o.o., Urbitor Sp. z o.o., Toruńska Infrastruktura Sportowa Sp. z o.o.) oraz jest kapitałowo zaangażowana w 5 spółkach (Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o., Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., PGE Toruń S.A., Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. oraz KS Toruń Hokejowa S.A.).

III. Finanse

Gospodarka finansowa Gminy prowadzona jest zgodnie z zasadami ustawy o finansach publicznych, a podstawowymi dokumentami planistycznymi w tym zakresie są przyjmowane przez Radę Miasta w formie uchwał: roczny plan finansowy, tj. budżet miasta oraz wieloletnia prognoza finansowa. **Źródła dochodów budżetu miasta**, determinujące możliwości wydatkowe, określa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. W strukturze dochodów wyodrębnić można dochody bieżące i majątkowe. W dochodach bieżących największy udział mają środki transferowane z budżetu państwa (71%), w dalszej kolejności dochody pozyskiwane przez Gminę z podatków i opłat pobieranych od mieszkańców i przedsiębiorstw działających na terenie miasta, a także dotacje pozyskane z funduszy Unii Europejskiej na realizację tzw. projektów „miękkich”, tj. nie inwestycyjnych (głównie w obszarze poprawy jakości edukacji, polityki społecznej i remontów zabytków). Dochody majątkowe to wpływy pochodzące ze sprzedaży majątku i pozyskane przez miasto dotacje na dofinansowanie inwestycji, w tym w głównej mierze ze środków Unii Europejskiej. Całość dochodów majątkowych przeznaczana jest na inwestycje. Dochody bieżące służą finansowaniu bieżącej działalności miasta. Zaznaczyć należy, że dotacje i subwencje otrzymane z budżetu państwa są środkami celowymi, tzn. w pełnej wysokości przeznaczane są na zadania, których realizacja nałożona jest na samorząd ustawami lub wydanymi na ich podstawie rozporządzeniami odpowiednich ministrów. Podstawowym założeniem polityki finansowej Gminy jest poszukiwanie źródeł wzrostu dochodów w źródłach zewnętrznych (np. dotacje unijne) oraz we wzroście gospodarczym (dochody z udziału miasta we wpływach do budżetu państwa z podatku PIT i CIT). W zakresie dochodów pobieranych lokalnie stosowana jest zasada optymalizacji oznaczająca wzrost stawek podatkowych (podatek od nieruchomości i od środków transportowych) wyłącznie o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, a w zakresie pozostałych opłat najczęściej ich poziom na przestrzeni wielu lat nie ulega zmianom lub stawki i ceny są obniżane (np. ceny za przejazd komunikacją miejską).

STRUKTURA DOCHODÓW W R. 2018 (1.197 mln zł)

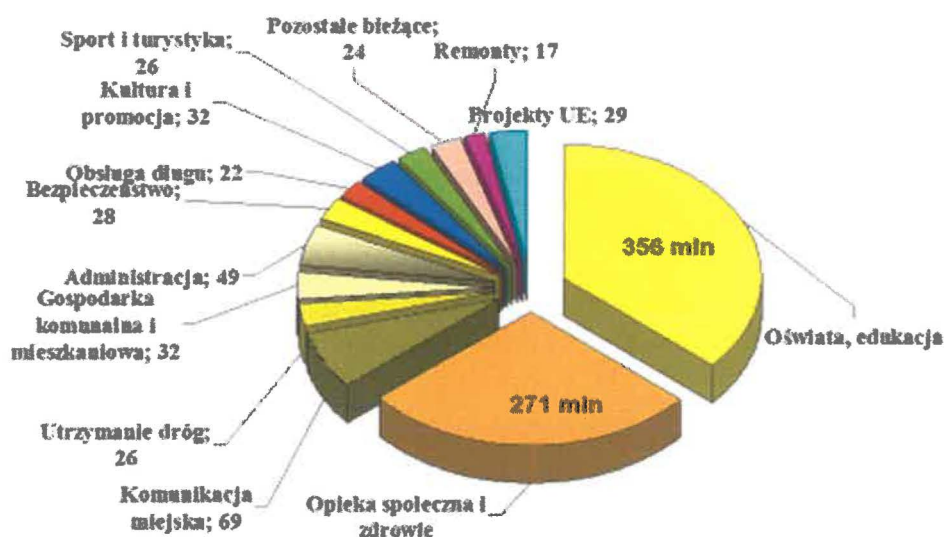
Dochody budżetu miasta w l. 2016-2018 (w tys. zł)

l.p.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018	udział w dochodach ogółem (dla r. 2018)	dynamika 2016-2018
I	TRANSFERY DOCHODÓW BIEŻĄCYCH Z BUDŻETU PAŃSTWA	702 425	760 616	801 428	67%	114
1	Dotacje i subwencje z budżetu państwa	423 259	455 381	465 378	39%	110
2	Dochody z udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	261 012	282 571	314 394	26%	120
a	Podatek dochodowy od osób fizycznych - PIT	243 948	262 826	291 861	24%	120
b	Podatek dochodowy od osób prawnych - CIT	17 064	19 745	22 533	2%	132
3	Dochody z innych podatków- transfery z budżetu państwa	18 154	22 664	21 656	2%	119
II	DOCHODY Z PODATKÓW I OPŁAT POBIERANYCH LOKALNIE	248 255	250 571	256 308	21%	103
1	Podatek od nieruchomości	117 573	117 857	123 494	10%	105
1	Sprzedaż biletów komunikacji miejskiej	39 023	38 993	37 937	3%	97
2	Opłata za gospodarowanie odpadami	21 874	21 920	21 931	2%	100
III	DOTACJE Z UE NA ZADANIA BIEŻĄCE	2 202	4 792	27 925	2%	1 268
IV	DOCHODY MAJĄTKOWE	65 792	73 413	111 312	9%	169
1	Dochody ze sprzedaży nieruchomości gminnych	38 722	46 771	44 171	4%	114
2	Dotacje na realizację inwestycji z UE	17 348	15 249	47 320	4%	273
3	Dotacje na realizację inwestycji ze środków krajowych	7 547	7 294	10 821	1%	143
4	Pozostałe dochody (w tym rozliczenia z ub. roku)	2 175	4 099	9 000	1%	414
	OGÓŁEM DOCHODY	1 018 674	1 089 392	1 196 973	100%	118

W strukturze wydatków budżetu miasta wyodrębnić można wydatki bieżące i inwestycyjne. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych wydatki bieżące – związane z zapewnieniem bieżącego funkcjonowania miasta i jego jednostek organizacyjnych – finansowane mogą być wyłącznie z dochodów bieżących i dochodów ze sprzedaży majątku. Wydatki inwestycyjne finansowane mogą być ponadto dotacjami inwestycyjnymi, a także kredytami i pożyczkami. Polityka finansowa Torunia prowadzona jest w taki sposób, aby dochody ze sprzedaży majątku służyły jego powiększaniu, a zatem przeznaczane były na inwestycje. W strukturze wydatków Torunia, podobnie jak w innych miastach kraju, wydatki bieżące stanowią ok. 75%-80% wydatków ogółem. **W strukturze wydatków bieżących** największy udział mają wydatki na utrzymanie systemu oświaty (w roku 2018 w 70% finansowane środkami budżetu państwa), następnie wydatki na zadania z zakresu pomocy społecznej, polityki społecznej i ochrony zdrowia, a dalszej kolejności na utrzymanie systemu komunikacji miejskiej, utrzymanie, oświetlenie i oczyszczanie dróg, utrzymanie zieleni, odbiór i zagospodarowanie odpadów, utrzymanie administracji, obsługę długu, sport, kulturę, remonty. Ok. 85 % wydatków bieżących to tzw. „wydatki sztywne” związane z realizacją zadań obligatoryjnie nałożonych na samorząd ustawami.

STRUKTURA WYDATKÓW BIEŻĄCYCH w roku 2018 (981 mln zł)

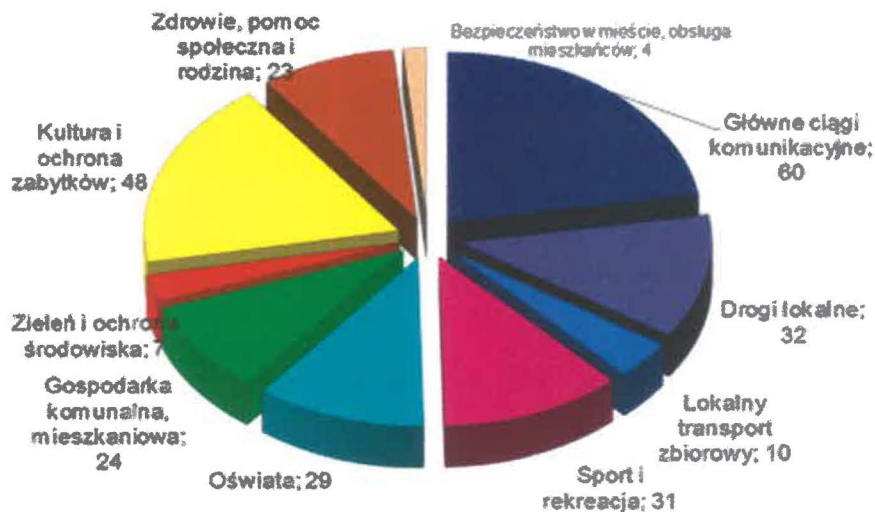

Plan zamierzeń inwestycyjnych Torunia ustalany jest w oparciu o uchwalone przez Radę Miasta *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia* określające główne kierunki rozwoju oraz o pozostałe dokumenty planistyczne i programowe opisane w niniejszym raporcie. Ze względu na ograniczone możliwości finansowe polskich samorządów, w planach Torunia priorytetowo traktowane są te inwestycje, które mogą uzyskać

wsparcie ze środków Unii Europejskiej lub wpisują się w programy rządowe gwarantujące dofinansowanie ze źródeł krajowych. Kwota wydatkowanych środków na inwestycje zdeterminowana jest w dużej mierze poziomem pozyskanych środków zewnętrznych na ich realizację. Od lat Toruń stara się inwestować corocznie w każdą dziedzinę życia miasta zapewniając mu tym samym zrównoważony rozwój.

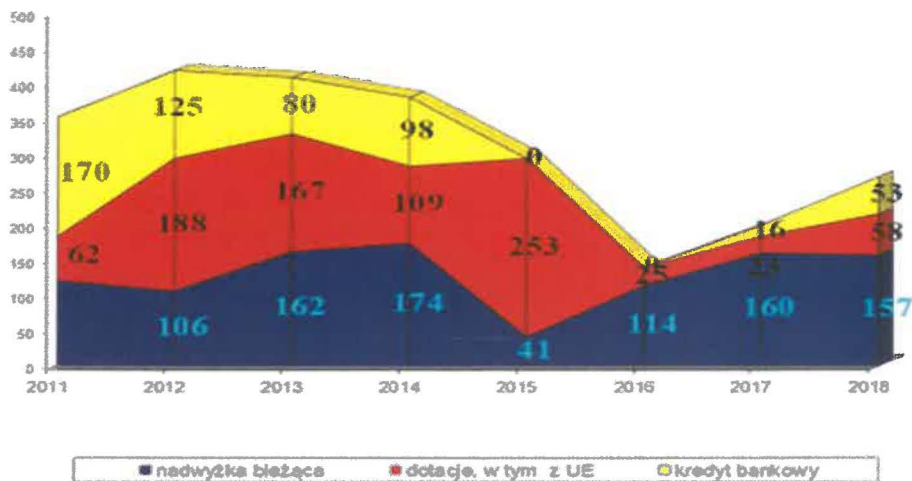
KIERUNKI INWESTOWANIA- NA PRZYKŁADZIE ROKU 2018 (268 mln zł)

Źródłami finansowania inwestycji w Toruniu są środki własne, pozyskane dotacje oraz kredyty. Możliwość pozyskania dotacji inwestycyjnych z UE uzależniona jest od priorytetów ustalonych przez Komisję Europejską dla wspierania inwestycji w państwach członkowskich, a także od celów i programów operacyjnych na poziomie krajowym. Środki europejskie wspierają także inwestycje realizowane przez miejskie spółki, w tym przede wszystkim w zakresie rozwoju transportu publicznego, sieci wod-kan, gospodarki odpadami.

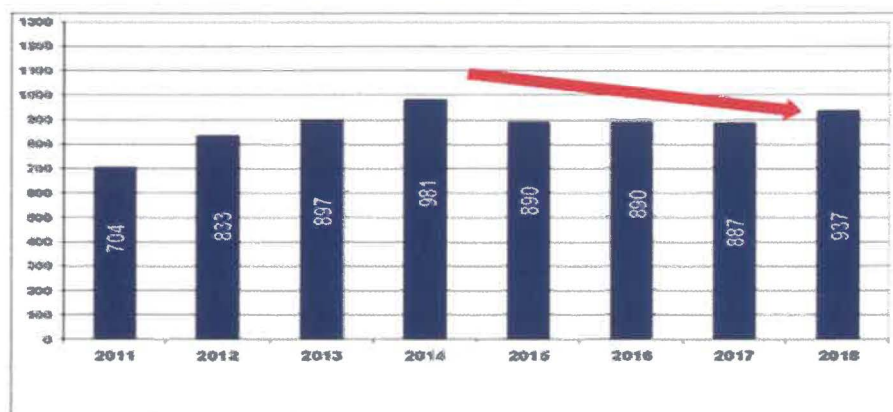

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA WYDATKÓW NA INWESTYCJE W LATACH 2011-2018 (MLN ZŁ)

W trakcie ostatnich 8 lat kredyty bankowe stanowiły średniorocznie ok. 20% źródeł finansowania inwestycji. Dla obniżenia kosztów ich obsługi Toruń poszukuje najtańszych źródeł zadłużenia i w tym celu skutecznie współpracuje od wielu lat z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym w Luksemburgu oferującym kredyty spłacane w okresie 25 lat z preferencyjnym oprocentowaniem- niższym, niż kredyty krajowe o ok. 1% rocznie. Na ogólną kwotę długu wynoszącą na koniec 2018 roku 937 mln zł, 60% pochodziło z tego źródła (558 mln zł). Poziom zadłużenia miasta jest stale monitorowany, a jego wysokość od roku 2014 ulegała systematycznemu obniżeniu.

ZADŁUŻENIE MIASTA W LATACH 2011-2018 (mln zł)

Zgodnie z obowiązującą ustawą o finansach publicznych, od roku 2014, miernikiem dopuszczalnego poziomu zadłużenia miasta nie jest (stosowany przed 2014 roku) wskaźnik

udziału nominalnej kwoty długu w dochodach ogółem, a indywidualnie dla każdego samorządu obliczany wskaźnik rocznej obsługi zadłużenia. Wskazuje on, jaki % dochodów miasta może być corocznie przeznaczany na wydatki związane ze spłatą rat kapitałowych i odsetek. Wskaźnik obliczony dla Torunia w roku 2018 wynosił 12,51%, co oznacza, że miasto mogło w roku 2018 przeznaczyć na obsługę zadłużenia 150 mln zł. W rzeczywistości wydatkowano połowę dopuszczalnego limitu, tj. 22 mln zł na odsetki i 55 mln zł na spłaty rat kapitałowych. Oznacza to wysoki poziom bezpieczeństwa finansowego miasta, co potwierdzają coroczne badania renomowanej agencji ratingowej Fitch Ratings SA, która kolejny raz nadała w roku 2018 miastu Toruń rating międzynarodowy na poziomie BBB ze stabilną perspektywą.

IV. Partycypacja społeczna i budżet obywatelski

Konsultacje społeczne.

Głównym celem konsultacji społecznych prowadzonych przez Gminę jest poznanie oczekiwań i opinii mieszkańców dotyczących planowanych zamierzeń oraz zebranie materiału wspomagającego proces podejmowania decyzji w sprawach miasta. Nadrzędną ideą, którą miasto kieruje się podczas konsultacji społecznych jest dobro wspólne mieszkańców i szukanie rozwiązań, które będą satysfakcjonujące dla różnych grup interesariuszy.

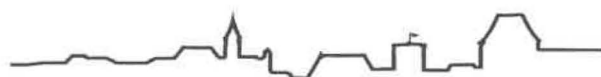
Plan konsultacji na 2018 r. został zatwierdzony uchwałą RMT nr 783/17 z dnia 28 grudnia 2017 r. oraz zmieniony uchwałą RMT nr 13/2018 z dnia 6 grudnia 2018 r.

W 2018 r. przeprowadzono łącznie 21 procesów konsultacyjnych i 1 działanie o charakterze konsultacyjnym - budżet partycypacyjny na 2019 r.

Tematyka przeprowadzonych konsultacji obejmowała: zagospodarowanie przestrzeni (9 tematów), ruch pieszy, rowerowy i drogowy (3 tematy), ochronę środowiska (3 tematy), problematykę rewitalizacji (1 temat), współpracę gminy z organizacjami pozarządowymi (1 temat), reklamę w przestrzeni miejskiej (1 temat), regulamin konsultacji społecznych (1 temat), ograniczenie sprzedaży napojów alkoholowych (1 temat), polityka zdrowotna (1 temat). Spośród przeprowadzonych konsultacji: 8 dotyczyło dokumentów programowych i projektów aktów prawnych, a 13 kwestii praktycznych, takich jak: zagospodarowanie przestrzeni, ruch drogowy, itp.

W 2018 r. w konsultacjach społecznych wzięło udział łącznie ok. 2.550 osób, z czego ok. 580 - w konsultacjach dokumentów programowych, strategicznych i projektów aktów prawnych, a ok. 1.970 - w konsultacjach dotyczących szczegółowych rozwiązań praktycznych (zagospodarowania przestrzennego, ruchu drogowego). Dodatkowo, 12.720 osób uczestniczyło w głosowaniu na budżet partycypacyjny.

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Planu konsultacji społecznych na 2018 rok” – odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

Budżet obywatelski (edycje realizowane w latach 2014-2019 – „budżet partycypacyjny”)

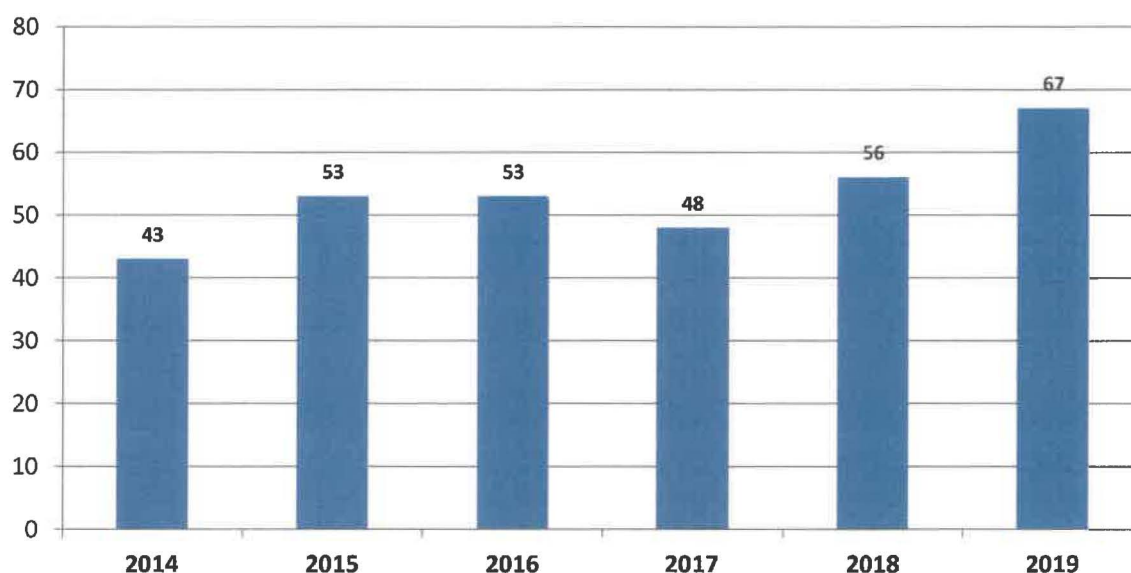
Budżet obywatelski jest szczególną formą konsultacji społecznych, w których miasto zachęca mieszkańców do składania własnych propozycji działań i zobowiązuje się wykonać zadania wybrane przez mieszkańców w głosowaniu. Do edycji 2019 r. budżet obywatelski był realizowany w Toruniu pod nazwą „budżet partycypacyjny”.

W 2018 r. procedura odbyła się po raz szósty - wybrano w niej zadania do realizacji w roku 2019. Torunianie decydowali o sposobie wydania kwoty w wysokości 7,07 mln zł. Złożono 154 projekty, z czego 121 zostało poddanych pod głosowanie. Głosujący wybrali do realizacji 67 zadań, które zostały wpisane do budżetu miasta na 2019 r.

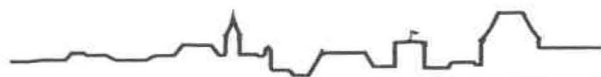
W 2018 r. realizacji podlegało 56 projektów, spośród których:

- 49 wykonano w roku budżetowym 2018,
- 2 ujęto w wykazie wydatków niewygasających z terminem realizacji do 30 czerwca 2019r.,
- dla 4 wykonano dokumentację projektową w 2018 r., realizacja nastąpi w 2019 r.,
- 1 zadanie, z uwagi na trwającą rozbudowę Hospicjum Nadzieja, wykonanie zostanie po zakończeniu prac.

Liczba projektów realizowanych w ramach budżetu partycypacyjnego w latach 2014-2019

W latach 2017-2018 przeprowadzona została ocena funkcjonowania mechanizmów budżetu partycypacyjnego w Toruniu, z której wynika, że ponad 54% torunian zetknęło się z tą formą konsultacji, a ponad 17% bierze czynny udział w procedurach z nią związanych. Ponad 90% osób znających regulamin uważa, że zasady budżetu są jasne i zrozumiałe, ponad 80% - że sprawiedliwe. Jednocześnie wskazane zostały propozycje wprowadzenia modyfikacji w regulaminie budżetu partycypacyjnego. Na tej podstawie w procedurze realizowanej w roku 2018 wprowadzono wczesną publikację pełnej treści złożonych projektów w Internecie

(2 tygodnie od zakończenia naboru), opiniowanie przez mieszkańców złożonych projektów, odwołania od wstępnej decyzji komisji weryfikującej wnioski dot. nieumieszczenia zadania na liście do głosowania. Dzięki temu jeszcze bardziej zwiększył się wpływ torunian na przebieg procesu oceny merytorycznej projektów i tworzenia list do głosowania.

W 2018 r. został także opracowany projekt nowego regulaminu budżetu obywatelskiego (nazwa „partycypacyjny” została zastąpiona słowem „obywatelski”, zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie gminnym). W projekcie uwzględniono zarówno wyniki działania ewaluacyjnego, jak i wymagania ustawowe, wynikające z ujęcia tematyki budżetu obywatelskiego w zapisach ustawy o samorządzie gminnym. Uchwała RMT nr 52/2019 tej sprawie została przyjęta podczas sesji 7 lutego 2019 r. Nowe regulacje weszły w życie 28 lutego 2019 r.

Współpraca Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi.

Realizację zadań statutowych Gminy wspierają także podmioty zewnętrzne typu fundacje i stowarzyszenia (tzw. organizacje pozarządowe), którym Gmina powierza lub zleca określone działania. Na koniec 2018 r. w Toruniu było zarejestrowanych 1.186 organizacji pozarządowych, w tym 700 stowarzyszeń, 330 fundacji, 100 klubów sportowych, 30 stowarzyszeń zwykłych oraz 26 uczniowskich klubów sportowych. Status organizacji pożytku publicznego posiadało 89 organizacji.

Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi odbywa się na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dokumentów strategiczno-programowych miasta oraz rocznego programu współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi pn. **„Program współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2018r.”** (przyjętego uchwałą RMT nr 673/17 z dnia 12 października 2017 r.).

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2018 r.” - odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

Podstawową i najbardziej powszechną formą współpracy Gminy z podmiotami pozarządowymi było zlecenie realizacji zadań publicznych zmierzających do rozwoju miasta i poprawy jakości życia jego mieszkańców. Współpraca miała również wymiar pozafinansowy. Organizacje brały udział w tworzeniu miejskich polityk i strategii, były ważnym głosem doradczym i eksperckim, a także niezbędnym partnerem w budowaniu marki i wizerunku Torunia. Współpraca obu sektorów miała przede wszystkim na celu wspieranie aktywności społeczności lokalnych oraz tworzenie warunków do powstawania nowych inicjatyw obywatelskich, promocję wolontariatu, zwiększenie dostępu do usług publicznych, zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej w gminie, poprawę jakości życia mieszkańców Torunia.

W 2018 r. Gmina ogłosiła 40 otwartych konkursów ofert na wykonanie zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, tj. o 10 więcej niż w roku 2017. Przy wsparciu finansowym Gminy 405 organizacji pozarządowych zrealizowało 500 projektów na rzecz mieszkańców naszego miasta. Szacuje się, że liczba odbiorców działań realizowanych na zlecenie miasta przez

sektor pozarządowy znacznie przekracza 2 mln osób. Łącznie w 2018 r. Gmina przeznaczyła ok. 30,5 mln zł na finansowanie zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Ponadto, organizacje pożytku publicznego działające na terenie Gminy mogą skorzystać ze wsparcia w formie obniżonej stawki czynszu za najem lokali będących własnością miasta. W 2018 r. z gminnych lokali użytkowych korzystało 60 organizacji, a łączna kwota udzielonej obniżki z tytułu zniżek wyniosła ok. 600 tys. zł.

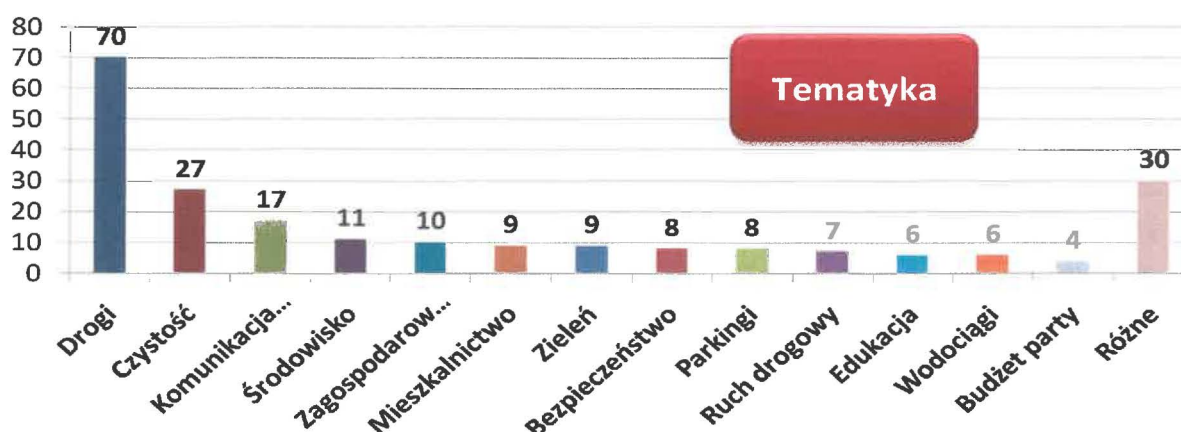
W listopadzie 2018 r. został otwarty inkubator organizacji pozarządowych: Toruńskie Centrum Aktywności Lokalnej „2.Piętro”, z którym - do końca 2018 r. - 7 podmiotów zawarło porozumienia na korzystanie z oferowanych zasobów oraz usług.

W listopadzie 2018 r. odbyło się piętnaste, jubileuszowe Toruńskie Forum Organizacji Pozarządowych, na którym przeprowadzono wybory przedstawicieli toruńskich organizacji pozarządowych do Sejmiku Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego, kadencji 2019-2022.

Podczas Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej (wrzesień 2018 r.) Toruń został wyróżniony w kategorii „Samorząd rozwijający ekonomię społeczną” za wspieranie podmiotów ekonomii społecznej.

Spotkania Prezydenta Miasta Torunia z mieszkańcami.

W 2018 r. odbył się szesnasty cykl spotkań Prezydenta z mieszkańcami. W ramach spotkań odbyło się trzynastcie zebrań osiedlowych, po jednym w każdym okręgu - jednostce pomocniczej Gminy. Podczas spotkań w 2018 r. mieszkańcy zgłosili ok. 220 zagadnień/uwag/propozycji/wezwań do działania. Wszystkie zostały poddane analizie pod kątem zasadności i możliwości realizacji. Znaczna część z nich została uwzględniona w bieżących działaniach miasta jeszcze w 2018 r., inne stały się podstawą do planowania budżetowego na kolejne lata.

Zestawienie tematyki zagadnień poruszanych przez mieszkańców podczas spotkań PMT z mieszkańcami 2018.

Inicjatywy lokalne.

Stowarzyszenia, organizacje pozarządowe i lokalne społeczności (grupy inicjatywne mieszkańców), na mocy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, mogą ubiegać się o środki finansowe na działania budujące sąsiedzkie więzi i społeczeństwo obywatelskie. W 2018 r., z 79 zgłoszonych w tym trybie wniosków (inicjatyw lokalnych), 62 otrzymały dofinansowanie, na łączną kwotę ponad 130 tys. zł.

V. Demografia

Według stanu na dzień 31.12.2018 r. Toruń liczył 190.542 mieszkańców, w tym 182.472 stanowiły osoby zameldowane na pobyt stały, a 8.070 zameldowane na pobyt czasowy (w 2017 roku w Toruniu zameldowanych było 191.697 osób, w tym 184.038 na pobyt stały i 7.659 na pobyt czasowy). Wśród mieszkańców Torunia 54% stanowią kobiety, 46% to mężczyźni.

W naszym mieście w 2018 r. zamieszkiwało 1.248 cudzoziemców, w tym 303 zameldowanych na pobyt stały a 945 na pobyt czasowy. W 2018 r. 910 osób zgłosiło wyjazd za granicę na pobyt czasowy powyżej 6 miesięcy, 52 osoby zgłosiły wyjazd za granicę na pobyt stały, a 21 osób zgłosiło powrót z pobytu czasowego poza granicami kraju.

W Toruniu od lat utrzymuje się wysoki wskaźnik urodzeń. W 2018 r. liczba zarejestrowanych urodzeń wyniosła 3079 (w 2017 r. – 3003, w 2016 r. – 2970), przy czym odnotowano większą liczbę narodzin chłopców, niż dziewcząt. Niewielka przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet utrzymuje się w grupach wiekowych od 0 do 14 roku życia. Od 15 roku życia tendencja ta ulega odwróceniu, z wyraźną przewagą liczby kobiet, która utrzymuje się we wszystkich następnych przedziałach wiekowych, do 99 roku życia.

W 2018 r. zarejestrowano 2.543 zgonów (w 2017 r. – 2.399) oraz 936 małżeństw (w 2017 r. – 956).

VI. Lokalny rynek pracy, współpraca z uczelniami wyższymi

Lokalny rynek pracy.

Toruń jest jednym z najważniejszych ośrodków gospodarczych w województwie kujawsko-pomorskim. Rozwojowi przedsiębiorczości oraz lokalnego rynku pracy sprzyjają: centralne położenie regionu, udoskonalana sieć komunikacyjna, atrakcyjność turystyczna oraz bogata oferta kulturalna i sportowa. Toruń jako jedna z ciekawszych atrakcji Polski, wpisanych na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO, przyciąga rzesze turystów i organizatorów wydarzeń naukowych, kulturalnych, promocyjnych i sportowych, co przyczynia się do rozwoju branży gastronomicznej i hotelarskiej.

Na rozwój przedsiębiorczości oraz lokalnego rynku pracy mają również wpływ preferencje jakie miasto gwarantuje w postaci ulg podatkowych. W 2018 r. z różnego rodzaju form zwolnień w podatku od nieruchomości, w tym związanych z nowymi inwestycjami, budową lokali

mieszkalnych i tworzeniem nowych miejsc pracy skorzystało 77 podmiotów, na łączną kwotę ponad 3.240 tys. zł (w 2017 r. - 63 podmioty, na łączną kwotę 3.431 tys. zł).

Kolejną formą wspierania rozwoju przedsiębiorczości są realizowane przez miasto projekty mające na celu zwiększenie zainteresowania założeniem własnej działalności gospodarczej, a także pomoc w rozwoju już istniejących firm (m.in. Konkurs „Biznes + Starówka = Sukces”, „Tak się robi biznes w Toruniu!”, Program „Poznaj naszą firmę”, Radiowy poradnik „ABC Biznesu”). Ważnym projektem, wprowadzonym po raz pierwszy w roku 2018, promującym lokalną przedsiębiorczość, jest program „Made in Toruń”. W 2018 r. tytuł - znak „Made in Toruń” otrzymało 61 firm.

W latach 2016-2018 Toruń otrzymywał tytuł „Gmina na 5!” oraz zajmował pierwsze miejsca w ogólnopolskim rankingu miast i gmin w zakresie dobrych praktyk w obsłudze przedsiębiorców. W 2018 r. Toruń znalazł się w pierwszej trójce Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis, a także wśród miast wyróżnionych w XXII edycji rankingu Złota Setka Pomorza i Kujaw. Zajęliśmy III miejsce wśród dużych miast w kategorii: najlepsza inicjatywa w zakresie wsparcia lokalnego rozwoju gospodarczego.

W 2018 r. miasto kontynuowało realizację, uchwalonego w 2013 r., „**Programu wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020**”. W celu realizacji założeń wynikających z przedmiotowego dokumentu podjęto szereg działań sprzyjających tworzeniu korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz lokowania nowych inwestycji w Toruniu, w tym m.in. kampanię wizerunkową Centrum Wsparcia Biznesu w Toruniu, cykl kampanii promujących potencjał gospodarczy miasta i terenów inwestycyjnych, promocję postępowań przetargowych - skutkiem czego jest wzrost zainteresowania inwestowaniem w Toruniu.

Stale poszerzana jest miejska oferta inwestycyjna. Miasto posiada wiele terenów inwestycyjnych, które na bieżąco są uzbrajane i przygotowywane do zbycia np. teren inwestycyjny zlokalizowany w Strefie Inwestycyjno-Logistycznej Toruń-Wschód.

Obserwując sytuację na rynku pracy miasto podejmuje efektywne działania mające na celu dostosowanie oferty edukacyjnej szkół branżowych i technicznych do bieżących uwarunkowań lokalnego rynku pracy. Tworzone są warunki do współpracy szkół i firm oraz system zachęt dla młodzieży i ich rodziców do wyboru toruńskich szkół branżowych i technicznych. W ramach tych działań, od lipca 2017 r. do końca czerwca 2018 r. przeprowadzona została intensywna kampania promująca szkolnictwo branżowe i techniczne, podczas której wykorzystywano wiele nowatorskich, trafiających do młodych ludzi, pomysłów na rozpropagowanie oferty toruńskich szkół.

W 2018 r. Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. (spółka z 59,9% udziałem Gminy Miasta Toruń) udzielił 328 poręczeń kredytowych. Wartość udzielonych poręczeń wyniosła prawie 26.600 tys. zł, a korzystające z nich podmioty zadeklarowały utworzenie 328 nowych miejsc pracy.

Ilość podmiotów gospodarczych w Toruniu w 2018 r.:

Lp.		Ilość podmiotów
1	Liczba wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Toruniu	26.138
2	Liczba wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Toruniu sektora publicznego	440
3	Liczba wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Toruniu sektora prywatnego	25.370
4	Liczba aktywnych przedsiębiorstw w Toruniu wpisanych do bazy CEiGD	15.737

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Programu wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020” - odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

Bezrobocie na lokalnym rynku pracy.

Według stanu na dzień 31.12.2018 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Miasta Torunia zarejestrowane były 4.463 osoby bezrobotne, w tym 2.572 kobiety oraz 1.891 mężczyzn, a stopa bezrobocia wynosiła 4,8% (to najniższy wynik od lat, dla porównania: w 2017 r. - 5,2%, 2016 r. - 6,1%, 2015 r. - 6,9%, 2014 r. - 8,3%, 2013 r. - 10,2%, 2012 r. - 22,9%, 2011 r. - 22,2%, 2010 r. - 24,8%).

W trakcie 2018 r. zgłoszono do PUP dla Miasta Torunia 8.392 wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej, w tym: 7.577 ofert zatrudnieniowych (90,3% ogółu) oraz 815 miejsc aktywizacji zawodowej (9,7% ogółu). Co piętnasta oferta skierowana była do osób niepełnosprawnych (542 oferty z ogólnej puli 8.392 ofert).

Ponadto, PUP dla Miasta Torunia dysponował ofertą 1.094 prac subsydiowanych, w których pracodawca nie ponosi kosztów lub ponosi częściowe koszty zatrudnienia pracownika (staże, roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne).

W 2018 r. 1294 osoby bezrobotne skorzystały z różnych form wsparcia, w tym: podjęcie prac subsydiowanych (392 osoby), rozpoczęcie szkolenia (248 osób), rozpoczęcie stażu (437 osób), rozpoczęcie prac społecznie-użytecznych (217 osób).

Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia pozyskiwał środki zewnętrzne (m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z Krajowego Funduszu Szkoleniowego), które przeznaczane były na kursy, działania aktywizacyjne, a także na pomoc dla firm w tworzeniu nowych miejsc pracy lub podnoszeniu kwalifikacji osób już zatrudnionych. Z w/w programów w 2018 r. skorzystało:

- 1238 osób, w ramach programów: „Praca dla młodych” (190 osób), „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Toruniu” (605 osób), „Wsparcie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w Toruniu” (473 osoby), „Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje

opiekuńcze na terenie GMT” (140 osób), „IMPULS 50+. Strategie aktywizacji zawodowej osób starszych dla Publicznych Służb Zatrudnienia” (15 osób),

- 92 pracodawców - co pozwoliło na wsparcie szkoleniowe dla 351 pracowników,

- 103 osoby - z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

W 2018 r. kontynuowano realizację, uchwalonego we wrześniu 2013 r. (ze zmianami w 2017 r.), „**Miejskiego Programu Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy do 2020 r.**” W ramach Programu realizowane były zadania m.in. z zakresu: dostosowania oferty edukacyjnej szkół i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy; zwiększenia efektywności działań w ramach preorientacji zawodowej w instytucjach edukacyjnych (wzmocnienie systemu doradztwa zawodowego); dostosowania i uelastyczniania oferty PUP dla Miasta Torunia do zmieniających się potrzeb na rynku pracy; wspierania samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze mikro i małych przedsiębiorstw; wykorzystania potencjału uczelni wyższych do ożywienia gospodarczego; współpracy z powiatem toruńskim i sąsiednimi gminami, w zakresie funkcjonowania rynku pracy; dostosowania działań służb zatrudnienia do potrzeb lokalnych przedsiębiorców.

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Miejskiego Programu Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy do 2020 r.” - odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

Współpraca z uczelniami wyższymi.

Na terenie Torunia funkcjonuje 5 uczelni wyższych: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wyższa Szkoła Bankowa, Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej, Kolegium Jagiellońskie – Toruńska Szkoła Wyższa oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Toruńskiej. Toruńscy seniorzy mogą poszerzać swoją wiedzę na Toruńskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku.

Uniwersytet Mikołaja Kopernika jest największą, jedyną publiczną, placówką szkolnictwa wyższego w naszym mieście. W 2018 r. na uczelni kształciło się łącznie ponad 22 tys. studentów, na 17 wydziałach (14 w Toruniu, 3 w Bydgoszczy), a zatrudnionych było ponad 4,2 tys. pracowników (w tym: ponad 2, 2 tys. nauczycieli akademickich i prawie 2 tys. pracowników obsługi administracyjnej).

Gmina, doceniając rolę miastotwórczą uczelni, od wielu lat współpracuje z wszystkimi toruńskimi uczelniami i szkołami wyższymi, skutecznie realizując przy tym różnorodne działania i programy, m.in. w zakresie: tworzenia nowych kierunków studiów, wspólnej realizacji projektów finansowanych środkami Unii Europejskiej, wspierania rozwoju przedsiębiorczości.

W 2018 r. na studiach podyplomowych Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK utworzony został nowy kierunek w zakresie Terapii Integracji Sensorycznej, a w Międzyuczelnianym Centrum Weterynarii rozpoczęto kształcenie na nowym kierunku - weterynarii.

W wyniku współpracy dostosowano ofertę edukacyjną Zespołu Szkół Inżynierii Środowiska, uruchamiając od roku szkolnego 2017/2018 nowy kierunek kształcenia – technik weterynarii.

Celem wsparcia i wykorzystania potencjału, jaki dają miastu studenci i absolwenci uczelni wyższych, od 2015 r. gmina realizuje:

- **Miejski Program Stypendialny dla studentów pierwszego roku toruńskich uczelni wyższych** (w celu przyciągnięcia do miasta najzdolniejszych uczniów),

- **Miejski Program Stypendialny dla studentów kontynuujących naukę w toruńskich uczelniach wyższych** (w celu utrzymania studentów w naszym mieście).

W 2018 r. łączna kwota stypendiów, wypłaconych w ramach powyższych programów wyniosła ponad 290 tys. zł i objęła łącznie 169 studentów,

- program „**Mieszkanie dla absolwenta**” (w celu zatrzymania w mieście najzdolniejszych absolwentów). W latach 2015-2018 miasto przydzieliło absolwentom 18 mieszkań, w tym w 2018 r. - 5 mieszkań.

Ponadto, Gmina wspierała stypendiami uczniów Zespołu Szkół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika Gimnazjum i Liceum Akademickie. W 2018 r. 53 uczniów z tych szkół otrzymało miejskie stypendia, na łączną kwotę ponad 54 tys. zł.

VII. Polityka społeczna, działania na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych

Toruń jest miastem wspierającym rodzinę oraz dążącym, w oparciu o partnerstwo publiczno-społeczne, do zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom poprzez ich aktywizację i integrację. Taką misję formułuje, przyjęta w 2013 r., „**Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2014-2020**”.

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2014-2020”- odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

W 2018 r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie objął pomocą 4.580 rodzin, w tym: 3.812 rodzin w formie świadczeń pieniężnych oraz 3.972 rodzin w formie świadczeń niepieniężnych.

Spośród wszystkich osób korzystających w 2018 r. z różnych form pomocy i wsparcia 1.445 stanowiły osoby w wieku emerytalnym (1.079 kobiet po 60 roku życia i 366 mężczyzn w wieku po 65 roku życia). W 2018 r. wśród najczęstszych powodów ubiegania się o pomoc wymienia się: długotrwałą chorobę (2.457 środowisk), bezrobocie (1.535 środowisk) oraz niepełnosprawność (1.404 środowisk).

Od kilku lat obserwuje się spadek liczby środowisk korzystających z różnych form pomocy i wsparcia, na co wpływ mają przede wszystkim: spadek poziomu bezrobocia w Gminie, zwiększenie ofert aktywizujących osoby korzystające z pomocy do poprawy własnej, niekorzystnej sytuacji oraz poprawa sytuacji materialnej rodzin w związku z możliwością korzystania z innych programów osłonowych.

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością.

Działania Gminy na rzecz osób z niepełnosprawnością realizowane są zgodnie z założeniami, przyjętego w 2013 r. (ze zmianami w 2019 r.) „**Programu Działań Miasta Torunia Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2014 – 2020**” .

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Programu Działań Miasta Torunia Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2014 – 2020”- odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

Pomoc osobom z niepełnosprawnościami odbywa się w głównej mierze poprzez:

- wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. W 2018 r. 28 organizacji pozarządowych otrzymało dotację na realizację 36 programów (na ogólną kwotę 648 tys. zł), z których skorzystało ok. 4 tys. osób;
- pozyskiwanie środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z przeznaczeniem na rehabilitację zawodową i społeczną. W 2018 r. na rehabilitację zawodową przeznaczono ponad 1 mln (skorzystało z nich łącznie 40 osób), a na rehabilitację społeczną 3.320 tys. zł (skorzystało z nich łącznie 361 osób);
- organizację obsługi komunikacyjnej osób z niepełnosprawnościami. W 2018 r. Gmina dysponowała w tym celu 5 specjalistycznymi samochodami, z przejazdów którymi skorzystały 12.692 osoby;
- uprawnienia do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów komunikacją miejską;
- likwidację barier architektonicznych. W 2018 r., przy dofinansowaniu ze środków PFRON: dostosowano toaletę w budynku Centrum Kształcenia Ustawicznego dla osób na wózkach inwalidzkich, wybudowano windę zewnętrzną dla osób z niepełnosprawnością ruchową w III Liceum Ogólnokształcącym. Ponadto, prowadzona jest strona internetowa „Niepełnosprawnik”, z informacją o dostępności lokali publicznych i użytkowych dla osób z niepełnosprawnościami.

W 2018 r. Toruńskie Centrum Świadczeń Rodzinie, w ramach realizacji programów rządowych, udzieliło osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom prawie 4.300 różnego rodzaju świadczeń, na łączną kwotę ponad 17.320 tys. zł, z których skorzystały: 3.104 osoby z niepełnosprawnościami (z tytułu zasiłku pielęgnacyjnego) oraz 1.139 opiekunów osób z niepełnosprawnościami (z tytułu: świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego).

Działania na rzecz seniorów i osób niesamodzielnych.

Dane demograficzne wskazują na wzrost liczby osób w wieku powyżej 65 r.ż. do ok. 35% w 2050 r. (w stosunku do całej populacji). W 2013 r. w aglomeracjach miejskich, na 100 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadało ok. 55 osób w wieku produkcyjnym, w 2050 r. przypadać będzie ok. 75 osób. Wyzwania wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa wymagają podjęcia wielokierunkowych działań, których celami głównymi są: zapewnienie godnego starzenia się poprzez poprawę jakości i poziomu życia oraz tworzenie warunków do aktywności

zawodowej i społecznej osób starszych. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, w 2016 r. uchwalony został „**Program Rodzina Razem – Toruń dla Pokoleń**”.

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Program Rodzina Razem – Toruń dla Pokoleń” - odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

W ramach programu wydawana jest (m.in.) Toruńska Karta Seniora, która upoważnia beneficjentów do korzystania ze zniżek i ulg udzielanych przez partnerów Programu. Na koniec grudnia 2018 r. z Toruńskiej Karty Seniora korzystało 8.198 osób, podpisano 156 umów partnerskich z przedsiębiorcami oferującymi posiadaczom karty swoje produkty i usługi.

Ponadto, w 2018 r., przyznane zostały dotacje dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych skierowanych do seniorów, na łączną kwotę 200 tys. zł (m.in. „Kamienica Inicjatyw” - punkt informacyjny dla seniorów, „Bezpieczny senior w przestrzeni społecznej”, spotkania „Przy muzyce o zdrowiu”; Święto Seniora „Senioriada 2018”). W zorganizowanych w 2018 r. wydarzeniach dla seniorów (kulturalnych, informacyjno-edukacyjnych), wzięło udział ok. 5.600 osób.

W 2018 r. opieka instytucjonalna realizowana była (m.in. na rzecz seniorów) poprzez:

- opiekę całodobową długoterminową (6 podmiotów, 512 miejsc):

- 1) Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Gminę (174 miejsca). Dzięki rozbudowie zrealizowanej w 2018 r. liczba miejsc zwiększyła się o 54,
- 2) Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy, którego organem założycielskim jest Gmina (112 miejsc w opiece stacjonarnej, 45 miejsc w opiece dziennej). W 2019 r. realizowana jest rozbudowa Zakładu, na którą pozyskano wsparcie ze środków UE (zwiększenie o 30 miejsc),
- 3) Zakład Opiekuńczo-Lecznicy Fundacji Światło (46 miejsc),
- 4) Zakład Opiekuńczo-Lecznicy prowadzony przez ZCMBB „SERAFITKI” (87 miejsc);
- 5) Dom Pomocy Społecznej dla osób dorosłych prowadzony przez Fundację im. Brata Alberta (35 miejsc dla osób z niepełnosprawnością intelektualną),
- 6) Miejsca Całodobowe Okresowego Pobytu prowadzone przez parafię Rzymsko-Katolicką p.w. Miłosierdzia Bożego i Św. Faustyny (13 miejsc);

- opiekę dzienną (4 podmioty, 195 miejsc):

- 1) Dzienny Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Gminę (85 miejsc),
- 2) Dzienny Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez parafię Rzymsko-Katolicką p.w. Miłosierdzia Bożego i Św. Faustyny (37 miejsc),
- 3) Dzienny Dom Pobytu dla Seniorów prowadzony przez Toruńskie Centrum Caritas (38 miejsc),
- 4) Dom Pomocy Społecznej dla Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Fundacji im. Brata Alberta (35 miejsc).

Uzupełnieniem opieki instytucjonalnej są usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, z których w 2018 r. skorzystało 908 osób (ok. 280 tys. godzin).

Do osób starszych i niesamodzielnych skierowane były również działania w ramach projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym m.in. organizacja 8 Klubów Samopomocy (rozlokowanych w różnych częściach miasta), zatrudnienie asystentów osób niepełnosprawnych, poradnictwo psychologiczne i zawodowe.

Od 2018 r. Gmina, wspólnie z Toruńskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., realizuje inwestycję polegającą na budowie dwóch, dwupiętrowych budynków wielorodzinnych (z 48 lokalami mieszkalnymi każdy), w których - oprócz tzw. mieszkań wspieranych dla seniorów - zlokalizowany będzie Klub Samopomocy, centrum teleopieki, Dom Dziennego Pobytu dla 20 osób oraz mieszkanie dla opiekunów.

Działania na rzecz osób i rodzin posiadających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci.

W ramach realizacji programu "Rodzina Razem - Toruń dla Pokoleń" wydawana jest Toruńska Karta Dużej Rodziny, dedykowana toruńskim rodzinom wielodzietnym, posiadającym na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. W 2018 roku wydano 1.404 Karty Dużej Rodziny, podpisano 107 umów partnerskich z przedsiębiorcami oferującymi posiadaczom karty swoje produkty i usługi.

W 2018 r., w ramach działań na rzecz dużych rodzin, Gmina zleciła organizacjom pozarządowym: prowadzenie Punktu Informacji dla Dużych Rodzin; działania edukacyjne; organizację przedsięwzięć związanych z uczestnictwem dzieci i młodzieży w kulturze i rekreacji; organizację zajęć nauki języka angielskiego dla dzieci i młodzieży oraz warsztatów dla rodziców; organizację półkolonii dla dzieci. Ponadto, dzieci z rodzin, w których jest czworo i więcej dzieci korzystają z praktycznie darmowych przejazdów komunikacją miejską (tzw. bilet specjalny za 1 zł, okresowy – na rok kalendarzowy lub rok szkolny).

Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3.

W celu zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 miasto tworzy miejsca w żłobkach publicznych oraz wspiera finansowo żłobki prywatne (uchwała RMT z 23 listopada 2017 r. w sprawie określenia wysokości dotacji celowej dla niepublicznych podmiotów prowadzących żłobki na obszarze Gminy Miasta Toruń na rok 2018).

Dzięki działaniom Gminy sprzyjającym tworzeniu nowych miejsc opieki dla dzieci do lat 3, w 2018 r. w Toruniu zapewnionych było łącznie 1.483 takich miejsc, w tym: 1.463 w żłobkach (282 miejsca w 3 żłobkach publicznych i 1.181 miejsc w 31 żłobkach prywatnych), 10 miejsc w 1 klubie dziecięcym oraz 10 miejsc prowadzonych przez 2 dziennych opiekunów. Wykorzystanie miejsc w żłobkach publicznych w 2018 r. było na poziomie 100%, a w niepublicznych – na poziomie ok. 80%.

Ponadto, w 2018 r. pozyskano środki unijne na: rozbudowę 3 żłobków miejskich (po 25 miejsc w każdym), budowę żłobka miejskiego przy ul. Andersa 21 (na 145 miejsc) oraz na bieżącą działalność (projekty: „Opieka dzienna i wczesna edukacja małego dziecka „Liczy się czas” oraz „Opieka dzienna i wczesna edukacja małego dziecka – żłobek miejski przy ul. Andersa 21 w Toruniu”).

Gmina pozyskuje także środki unijne na programy mające na celu pomoc młodym rodzicom w powrocie na rynek pracy, poprzez tzw. bony żłobkowe, czy zwrot kosztów zatrudnienia opiekunek dla dzieci.

Pieczna zastępcza

Dzieci pozbawione opieki biologicznych rodziców mogą liczyć na pomoc Gminy organizowaną w systemie instytucjonalnej lub pozainstytucjonalnej pieczy zastępczej.

W 2018 r. Gmina prowadziła 5 instytucjonalnych placówek opiekuńczo-wychowawczych, dysponujących łącznie 84 miejscami dla dzieci; finansowała 15 rodzinnych domów dziecka i 11 zawodowych rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 148 dzieci; wspierała finansowo 296 niezawodowych rodzin zastępczych, w których opieką objętych było 351 dzieci.

Ponadto, w ramach prowadzonych w tym zakresie działań, Gmina zatrudnia koordynatorów pieczy zastępczej, finansuje szkolenia dla opiekunów i wypoczynek letni dla dzieci oraz udziela jednorazowych świadczeń dla osób usamodzielniających się.

VIII. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia, co do zasady, jest zadaniem państwa i Narodowego Funduszu Zdrowia, a rolą miasta jest profilaktyka i promocja zdrowia poprzez programy, edukację oraz tworzenie warunków do zdrowego stylu życia.

Miasto jest organem założycielskim dla trzech samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej: Specjalistycznego Szpitala Miejskiego im. M. Kopernika, Miejskiej Przychodni Specjalistycznej oraz Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego im. ks. J. Popiełuszki.

W 2018 r., w celu zapewnienia właściwego poziomu usług Specjalistycznego Szpitala Miejskiego, Gmina pokryła stratę szpitala za 2017 r., wynikającą z udzielanych świadczeń zdrowotnych ponad limit finansowany przez NFZ, w kwocie ok. 3.470 tys. zł. Ponadto, wszystkie miejskie zakłady opieki zdrowotnej uzyskały wsparcie Gminy w zakresie finansowania prac remontowych i modernizacyjnych oraz zakupu specjalistycznego sprzętu i aparatury medycznej. W 2018 roku, przy wsparciu funduszy unijnych, rozpoczęto termomodernizację trzech budynków szpitala oraz budowę nowego, czterokondygnacyjnego budynku w celu zwiększenia dostępności usług medycznych związanych z leczeniem udarów i przeszczepem szpiku. Rozpoczęto także nadbudowę obiektu Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego, której efektem będzie zwiększenie o 30 liczby miejsc w opiece długoterminowej.

Dokumentem kierunkowym dla realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia jest, przyjęty w 2015 r., „**Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Miasta Torunia na lata 2015-2020**”, który jest jednym z programów służących realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Torunia na lata 2015-2020”. Zadaniem programu jest zwiększenie świadomości prozdrowotnej i edukacja zdrowotna mieszkańców, zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców Torunia, zapobieganie skutkom chorób cywilizacyjnych oraz zwiększanie dostępności do badań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży.

Realizując powyższe, w 2018 r. Gmina zleciła podmiotom leczniczym, w trybie otwartych konkursów ofert, przeprowadzenie: 4 programów profilaktycznych (z których skorzystało łącznie ponad 6.600 osób): program profilaktyki i leczenia wad postawy pn. „Postawa to podstawa”, program szczepień ochronnych przeciw HPV, program profilaktyki próchnicy i urazów zębów mlecznych i stałych. „Toruń olśniewa uśmiechem”, program szczepień ochronnych przeciwko

grypie dla mieszkańców Torunia po 65 roku życia oraz programu promocji zdrowia wśród uczniów, przeprowadzonego w 56 szkołach.

W partnerstwie z samorządem województwa kujawsko-pomorskiego zrealizowano ponadto 5 programów profilaktycznych (z których skorzystały łącznie 634 osoby): program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci, program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dorosłych, program badań przesiewowych w kierunku tętniaka aorty brzusznej, program zapobiegania upadkom dla seniorów, program wykrywania zakażeń WZW B i C.

Ze środków Ministerstwa Zdrowia w 2018 r. Gmina zrealizowała 2 programy: „Tworzenie grup wsparcia dla osób z otyłością” (z którego skorzystały 152 osoby) oraz „Poprawa dostępności do świadczeń stomatologicznych dla dzieci i młodzieży w szkołach” (na utworzenie i wyposażenie nowego gabinetu stomatologicznego w Szkole Podstawowej nr 15).

Poprzez wspieranie organizacji pozarządowych, wyłonionych w drodze postępowań konkursowych oraz w trybie pozakonkursowym, realizowano również projekty z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia. W 2018 r. dotacje otrzymały 4 organizacje pozarządowe na realizację 7 programów (na ogólną kwotę ok. 25 tys. zł).

Kontynuowana była realizacja, uchwalonego w 2017 r., **„Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Innych Uzależnień”**.

Działania zrealizowane w ramach programu w 2018 r. to w głównej mierze wsparcie finansowe udzielone 29 organizacjom pozarządowym statutowo działającym w przedmiotowym obszarze, na realizację całorocznych projektów obejmujących m.in: działania profilaktyczne, ograniczanie dostępności używek, pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych lub dotkniętych problemem uzależnień, organizację lokalnych kampanii profilaktycznych skierowanych do całej społeczności lokalnej.

Ponadto, w 2018 r. zorganizowano lokalną kampanię profilaktyczną z cyklu „Październik – miesiąc wolny od uzależnień” (7.200 bezpośrednich odbiorców). Gmina wspierała również finansowo wiele działań służących ograniczaniu zachowań ryzykownych i promowaniu zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży szkolnej (m.in. bogata wakacyjna oferta kulturalno-rekreacyjna dla dzieci, bezpłatna infolinia dla osób doświadczających przemocy, festyny rodzinne). Realizacja w 2018 r. działań w ramach „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Innych Uzależnień” objęła łącznie ok. 50 tys. mieszkańców Torunia.

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Innych Uzależnień”- odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

IX. Oświata i wychowanie

W 2018 r. w Toruniu zajęcia edukacyjne dla ponad 32 tys. uczniów, realizowane były w: 18 przedszkolach, 23 oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych (w tym dwa

w szkołach podstawowych specjalnych), 28 szkołach podstawowych (w tym dwóch szkołach podstawowych specjalnych), 21 szkołach z klasami gimnazjalnymi (w tym dwóch szkołach specjalnych), 11 liceach ogólnokształcących, 8 technikach, 8 szkołach zawodowych, 1 szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, 4 szkołach artystycznych (w ramach Zespołu Szkół Muzycznych). Ponadto, w Centrum Kształcenia Ustawicznego funkcjonowały 3 szkoły kształcące osoby dorosłe (gimnazjum dla dorosłych, liceum dla dorosłych oraz szkoła policealna dla dorosłych) oraz prowadzone były kwalifikacyjne kursy zawodowe. Na terenie miasta funkcjonuje również Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Zatrudnienie w sektorze toruńskiej oświaty w trakcie roku 2018 wyniosło średnio 4.455 etatów, w tym 3.380 pracowników pedagogicznych i 1.075 pracowników administracji i obsługi.

Zasób budynków przeznaczonych na cele oświatowe w Toruniu jest systematycznie remontowany, modernizowany oraz rozbudowywany o nowe obiekty. W 2018 r., oprócz dorocznych, bieżących remontów placówek oświatowych: rozpoczęto modernizację budynku i pomieszczeń SP nr 1, kontynuowano adaptację pomieszczeń na warsztaty szkolne wraz z dobudową pawilonu w Zespole Szkół Samochodowych, kontynuowano rozbudowę i przebudowę Przedszkoli Miejskich nr 8 i 17, zakończono budowę nowego przedszkola na tzw. osiedlu JAR, kontynuowano programy budowy i modernizacji basenów oraz boisk szkolnych, zrealizowano I etap kompleksowego remontu hali sportowej w Zespole Szkół Przemysłu Spożywczego i VIII LO. Gmina przeznaczała także środki na zakup wyposażenia placówek oświatowych (m.in. zakup pierwszego wyposażenia do nowych oddziałów przedszkolnych i 3 oddziałów klas pierwszych w SP nr 4, oddziału przedszkolnych w SP nr 17 i 26, pierwszego wyposażenia do nowych budynków PM nr 17 i 18, wyposażenia pracowni w ZSPS i VIII LO).

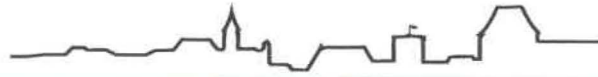
W 2018 r., podobnie jak w latach ubiegłych, dla najlepszych uczniów toruńskich szkół oraz studentów uczelni wyższych, przyznawane były stypendia i nagrody, wypłacane na podstawie uchwały Rady Miasta Torunia nr 268/16 z dnia 7 kwietnia 2016 r. oraz uchwały Rady Miasta Torunia nr 898/18 z dnia 19 lipca 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania świadczeń pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym uczniom zamieszkałym w Toruniu, form i zakresu tych świadczeń oraz trybu postępowania w tych sprawach. W 2018 r. nagrody i stypendia przyznano 371 uczniom.

Informacje za 2018 r. w zakresie wypłaconych stypendiów dla studentów uczelni wyższych przedstawiono w rozdziale „Współpraca z uczelniami wyższymi”.

Rok 2018 był drugim, pełnym rokiem realizacji, przyjętej w lipcu 2016, „**Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Torunia na lata 2016-2023**”. Strategia jest podstawowym dokumentem w procesie planowania i prognozowania kierunków rozwoju edukacji dla Torunia. Cele zapisane w strategii realizowane były przez wszystkie jednostki oświatowe prowadzone przez Gminę, we współpracy z partnerami toruńskiej oświaty.

Monitorując stan realizacji strategii odnotowano wzrost wartości 4 mierników:

- liczby miejsc w przedszkolach, na co wpływ miała m.in. rozbudowa przedszkoli (PM nr 8, PM nr 17) oraz budowa nowego przedszkola (PM nr 18 na tzw. osiedlu Jar);
- liczby godzin zajęć praktycznych w szkołach zawodowych na rzeczywistych stanowiskach pracy (u pracodawcy),

- oferty szkół zawodowych w zakresie liczby zawodów w systemie dualnym,
- liczby zmodernizowanych obiektów szkół.

X. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego należy do podstawowych zadań służb państwowych, tj. policji i straży pożarnej. Ustawowe możliwości działań Gminy w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego to: utrzymywanie Straży Miejskiej oraz wspieranie służb państwowych (Komendy Miejskiej Policji w Toruniu oraz Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu).

W 2018 r. w toruńskiej **Straży Miejskiej** zatrudnionych było 123 strażników (stan na koniec grudnia 2018 r.). W ramach bieżącej działalności Straż Miejska w 2018 r. wystawiła łącznie 8.656 patroli, w tym 7.851 samodzielnych patroli strażników miejskich oraz 805 patroli wspólnych z funkcjonariuszami Policji i Żandarmerii Wojskowej. W czasie pełnienia służb prewencyjno-interwencyjnych oraz systematycznych kontroli, strażnicy dokonali legitymowania 30.348 osób oraz przeprowadzili 28.110 interwencji.

Straż Miejska, oprócz zadań o charakterze prewencyjno-interwencyjnym, prowadziła również działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym realizując liczne programy, w tym m.in.: „Czyste środowisko – ABC segregacji odpadów”, „Bezpieczne wakacje”, „Wiem jak zachować się w kontaktach z osobą nieznajomą”, kurs samoobrony.

Szczegółowa informacja została przedstawiona przez Komendanta Straży Miejskiej w Toruniu, w ramach sprawozdania z działalności za 2018 r.

W 2018 r., podobnie jak w latach ubiegłych, Gmina wspierała funkcjonowanie służb państwowych, w tym: sfinansowała 2.792 dodatkowe służby patrolowe, pełnione na terenie Torunia przez funkcjonariuszy Policji, dofinansowała zakup 4 samochodów służbowych oraz sprzętu komputerowego dla Komendy Miejskiej Policji w Toruniu, dofinansowała zakup umundurowania specjalnego i specjalistycznego sprzętu treningowego dla Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu.

W 2018 r. Gmina utrzymywała, modernizowała i rozwijała system monitoringu wizyjnego na terenie miasta (298 kamer i 8 radiowych stacji bazowych) oraz współfinansowała funkcjonowanie zintegrowanego stanowiska służb ratowniczych w Toruńskim Centrum Zarządzania Kryzysowego. W zakresie monitoringu wizyjnego Gmina kontynuowała także współpracę z toruńskimi spółdzielniami mieszkaniowymi, dofinansowując zakup kolejnych 28 kamer osiedlowych.

Kontynuowano realizację, rozpoczętego w 2016 r., „**Programu poprawy bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych i przejazdach dla rowerzystów**”, w ramach którego sukcesywnie na przejściach dla pieszych i przejazdach dla rowerzystów instalowane są elementy poprawiające bezpieczeństwo, typu: malowanie przejść i przejazdów, instalacja tzw. „kocich oczek”, montaż wysp azylu, lamp doświetlających, aktywnych znaków pionowych, sygnalizacji świetlnej. W 2018 r. zakres wykonanych zadań obejmował m.in.: budowę sygnalizacji świetlnej na ulicach

Żwirki i Wigury oraz Szosa Bydgoska, montaż aktywnego oznakowania przejść dla pieszych, dobudowę oświetlenia, malowanie przejazdów i piktogramów.

Ponadto w 2018 r., przy współpracy Straży Miejskiej i Policji, przeprowadzona została kampania edukacyjno-informacyjna w zakresie poprawy bezpieczeństwa rowerzystów w ruchu drogowym.

XI. Mieszkalnictwo

Na koniec 2018 r. liczba lokali mieszkalnych w zasobie Gminy (administrowanych przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej) wyniosła 5.221, w tym 908 lokali socjalnych. Ponadto, gminny zasób uzupełniało 1.713 lokali administrowanych przez gminną spółkę Toruńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

W 2018 r. Zakład Gospodarki Mieszkaniowej zawarł 212 nowych umów najmu na lokale, w tym: 122 lokale mieszkalne, 43 lokale socjalne, 47 lokali zamiennych.

W ramach realizacji, przyjętego w 2015 r., „**Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Toruń na lata 2015-2019**”, Gmina do końca 2018 r. wybudowała 331 lokali mieszkalnych, w tym w 2018 r. do użytkowania oddano 35 lokali w nowo wybudowanym budynku przy ul. Guliwera.

W 2018 r. realizowana była ponadto budowa 15 lokali mieszkalnych przy ul. Rolniczej oraz 69 lokali mieszkalnych przy ul. Poznańskiej 294C. Rozpoczęto także przygotowania do budowy 72 mieszkań w kolejnym budynku ul. Poznańskiej 294C oraz 48 mieszkań w dwóch budynkach przy ul. Watzenrodego.

Program „Mieszkanie plus”

Na realizację programu (docelowo ponad 300 lokali) Gmina przeznaczyła nieruchomości przy ul. Okólnej 12 (3,0010 ha) i ul. Inowrocławskiej 3 (1,2298 ha), W marcu 2018 r. podpisano akt notarialny, na mocy którego wskazane nieruchomości zostały przekazane spółce Toruńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. We wrześniu 2018 r. spółka TTBS przystąpiła do spółki celowej MDR Toruń sp. z o. o. Udziały spółki TTBS w tej spółce stanowią wysokość odpowiadającą wartości w/w nieruchomości, które zostały przekazane w drodze aportu do spółki celowej. Pod koniec 2018 r. spółka celowa podpisała umowę z projektantem w sprawie wykonania projektu budowlanego.

Szczególnie istotnym przedsięwzięciem w zakresie budownictwa mieszkaniowego, przeprowadzonym w ostatnich latach przez Gminę, było udostępnienie inwestorom obszaru tzw. osiedla Jar. Równocześnie miasto realizowało inwestycje w uzbrojenie tego terenu: drogi, parkingi, kanalizację, oświetlenie, instalacje teletechniczne i infrastrukturę autobusową. W latach 2014-2018 wydano na ten cel ok. 15 mln zł. Na w/w terenie powstało kilkadziesiąt budynków wielorodzinnych (zbudowanych przez prywatnych deweloperów i TTBS Sp. z o.o.), rozwija się

infrastruktura towarzysząca (place zabaw, nowe przedszkole miejskie przy ul. Grassera, hipermarket i centrum handlowe, punkty usługowe, a wkrótce także kościół).

Duże inwestycje mieszkaniowe są realizowane także w rejonie ul. Poznańskiej 294-296, na tzw. Glinkach. Zaplanowana jest tam docelowo budowa kilkunastu budynków wielorodzinnych, w tym 7 budynków TTBS Sp. z o.o. (na 449 mieszkań łącznie).

XII. Ochrona środowiska naturalnego

W lipcu 2018 r. Rada Miasta Torunia przyjęła **„Program ochrony środowiska dla miasta Torunia do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024”**, który jest dokumentem kształtującym długofalową politykę ochrony środowiska dla miasta Torunia.

Działania realizowane w 2018 r. w ramach w/w programu:

- ograniczanie emisji pochodzącej z indywidualnych źródeł ciepła, poprzez udzielanie mieszkańcom dofinansowania na likwidację niskosprawnych pieców i palenisk domowych opalanych węglem i koksem oraz zastępowanie ich czynnikiem grzewczym z miejskiej sieci ciepłowniczej, gazem ziemnym, energią elektryczną, olejem opałowym oraz innymi nośnikami energii. W 2018 r. na ten cel przeznaczono ok. 1,5 mln zł,
 - realizacja programu KAWKA II oraz programu EKOpiec2018. Beneficjentom obu programów udzielono dofinansowania w wysokości ponad 1,8 mln zł ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz ok. 900 tys. zł ze środków budżetu miasta Torunia na wymianę węglowych źródeł ciepła na niskoemisyjne,
 - kampania edukacyjna pokazująca korzyści zdrowotne i społeczne z eliminacji niskiej emisji.
- W efekcie powyższych działań dofinansowano likwidację 583 węglowych źródeł ogrzewania. Łączna kwota udzielonego dofinansowania to ponad 4,2 mln zł.

W celu monitorowania stanu powietrza w 2018 r. na terenie miasta działało 10 stacji pomiarowych, działających w ramach „Miejskiego systemu monitoringu jakości powietrza dla miasta Torunia”. Ponadto, Gmina sfinansowała zakup specjalistycznego sprzętu dla Straży Miejskiej, przeznaczonego do kontroli czystości powietrza i monitoringu wizyjnego mobilnego.

W 2018 r. kontynuowano realizację, uchwalonego w 2014 r., **„Programu usuwania azbestu z terenu Miasta Toruń”**. W 2018 r. zdemontowano i zutylizowano 59,54 ton wyrobów zawierających azbest z 26 obiektów oraz ponad 13 ton tych wyrobów odebrano z 7 posesji. W sumie w 2018 r. usunięto z terenu miasta ponad 72 tony eternitu.

W lipcu 2018 r. Rada Miasta Torunia przyjęła **„Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Torunia na lata 2018-2022”**, który określa działania zmierzające do przywrócenia odpowiedniego standardu akustycznego w mieście. Założenia programu uwzględniane były w ramach bieżącej realizacji zadań inwestycyjnych, poprzez: zastosowanie tzw. cichej nawierzchni, budowę ekranów akustycznych, ciągów pieszo-rowerowych, dróg rowerowych, zastosowanie elementów spowalniających ruch drogowy, nasadzenia zieleni

izolacyjnej, zmiany organizacji ruchu poprzez montaż sygnalizacji świetlnej oraz wprowadzenie ograniczenia prędkości ruchu pojazdów.

W marcu 2018 r. Rada Miasta Torunia przyjęła „**Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w Toruniu na rok 2018**”. W ramach programu w 2018 r. zrealizowano m.in.: sterylizację i kastrację 880 kotów, dokarmianie kotów środowiskowych (ok. 400 kg karmy), objęcie opieką schroniska dla bezdomnych zwierząt 1.131 psów i 604 kotów, czipowanie ponad 652 psów i 340 kotów oraz osiągnięto bardzo wysoki wskaźnik adopcji w schronisku dla bezdomnych zwierząt, tj. ponad 92% dla psów i prawie 84% dla kotów.

XIII. Kultura, ochrona dziedzictwa kulturowego i turystyka

Kultura

W 2018 r. podstawowe działania w celu zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie kultury realizowane były przez 9 instytucji kultury, dla których organizatorem jest Gmina Miasta Toruń.

Muzeum Okręgowe w Toruniu

W 2018 r. w Muzeum prezentowano 14 wystaw stałych, otwarto 29 wystaw czasowych oraz organizowano wystawy plenerowe na dziedzińcu Ratusza Staromiejskiego. Poza siedzibą Muzeum zorganizowano 14 wystaw w różnych miastach Polski. Muzeum wydało drukiem 11 pozycji, przeprowadziło 2.562 lekcji muzealnych i warsztatów dla dzieci. W 2018 r. ekspozycje Muzeum Okręgowego w Toruniu zwiedziło 366,4 tys. osób. W zajęciach edukacyjnych uczestniczyło ok. 6,4 tys. osób, w wernisażach wystaw i spotkaniach udział wzięło ok. 27,7 tys. osób. W 2018 r. wykonana została modernizacja Domu Kopernika oraz pomieszczeń wystawienniczo-edukacyjnych w Muzeum Toruńskiego Piernika.

Teatr Baj Pomorski w Toruniu

W 2018 r. Teatr przygotował 4 premiery, ogółem wystawiono 383 spektakle repertuarowe, które obejrzało ponad 63,6 tys. widzów oraz 96 innych wydarzeń. Poza siedzibą Teatru zaprezentowano 53 spektakle. Realizowane były także działania edukacyjne oraz imprezy okolicznościowe na terenie miasta. W październiku 2018 r. odbyła się XXV edycja Międzynarodowego Festiwalu Teatrów Lalek „Spotkania”, a w listopadzie 2018 r. 33. edycja „Toruńskich Spotkań Teatrów Jednego Aktora”.

Toruńska Orkiestra Symfoniczna

We wrześniu 2018 r. Toruńska Orkiestra Symfoniczna zainaugurowała swój 40 sezon artystyczny. Podczas całego ubiegłego roku zrealizowała 93 wydarzenia, dla ok. 60 tys. widzów. Ważnym elementem działalności TOS w 2018 r. była edukacja muzyczna, w ramach której realizowany był cykl koncertów „Symfonia Familijna” (ok. 2,5 tys. słuchaczy) oraz audycje muzyczne realizowane w siedzibie orkiestry oraz w przedszkolach i szkołach (432 audycje dla ponad 56 tys. słuchaczy).

Centrum Sztuki Współczesnej

Obok Gminy Miasta Toruń organem prowadzącym Centrum Sztuki Współczesnej jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Województwo Kujawsko-Pomorskie.

W 2018 r. we wszystkich wydarzeniach w CSW (17 wystaw, 3 festiwale, 988 wydarzeń w Centrum Sztuki Filmowej, 105 wydarzeń w Centrum Literatury oraz 446 wydarzeń w ramach działalności edukacyjnej) uczestniczyło ogółem ponad 123 tys. osób.

Centrum Kultury Dwór Artusa

W 2018 r. Centrum zrealizowało w sumie 406 imprez (z udziałem ok. 61 tys. widzów), w tym m.in. 97 koncertów, występów kabaretowych i spektakli teatralnych, 12 wystaw oraz 66 spotkań autorskich i wykładów. Prowadzona była także działalność edukacyjna (z udziałem ok. 43 tys. osób), w tym m.in. warsztaty i spotkania („Sztuka w Artusie”, filmowe poniedziałki i prelekcje filmowe, spektakle multimedialne, zwiedzania instytucji wraz z prelekcjami).

Dom Muz

W 2018 r. Dom Muz zorganizował 287 wydarzeń (dla ponad 15,8 tys. osób), w tym: 114 działań kulturalnych i 173 działań edukacyjnych. W sierpnia 2018 r. instytucja zorganizowała XVIII edycję Międzynarodowego Festiwalu Harmonijki Ustnej „Harmonica Bridge”.

Centrum Kultury Zamek Krzyżacki

W 2018 r. Centrum realizowało imprezy plenerowe popularyzujące miejsce i jego historię, m.in. wykłady, „żywe lekcje historii”, animowane zwiedzanie zamku, średniowieczny turniej rycerski, festyny i spektakle historyczne, festyny rodzinne, pokazy walk rycerskich, warsztaty mediawistyczne. Ogółem w 2018 r. z działalności prowadzonej przez instytucję skorzystało ok. 94 tys. osób, w tym: 49 tys. osób wzięło udział w wydarzeniach; 45 tys. turystów zwiedziło ruiny zamku; 1,2 tys. osób uczestniczyło w działaniach edukacyjnych.

Toruńska Agenda Kulturalna

Ogółem przy udziale Toruńskiej Agendy Kulturalnej w 2018 r. odbyło się 247 wydarzeń kulturalnych oraz 89 działań edukacyjnych, adresowanych do ponad 520 tys. osób. Głównym wydarzeniem artystycznym zorganizowanym przez instytucję w 2018 r. była 10. edycja Międzynarodowego Festiwalu Światła Bella Skyway Festival, w którego pokazach uczestniczyło ponad 380 tys. osób. Ważnym wydarzeniem był także 6. Festiwal Sztuki Faktu, którego motyw przewodni związany był 100. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości. W 2018 r. najnowszym przedsięwzięciem instytucji był Archipelag Zabawy - I Toruński Festiwal Dla Dzieci.

Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy”

W 2018 r., poza bieżącym udostępnianiem wystaw stałych, Centrum zorganizowało 27 imprez kulturalnych oraz prowadziło działania edukacyjne (2.505 wydarzeń). Instytucja prowadziła aktywną współpracę z nauczycielami (spotkania Klubu Nauczyciela „Belferski Młynek”, konferencje „Pomoce naukowe w edukacji” i „Nauczyciel w centrum uwagi”) oraz szkolenia w ramach projektu „Nauka to takie proste”. Z oferty edukacyjnej Centrum skorzystało ok. 193 tys. osób, w tym: w infrastrukturze 158,3 tys., poza infrastrukturą 34,7 tys.

Działania miejskich instytucji kultury wspierała spółka ze 100% udziałem miasta - **Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki.**

W 2018 r., trzecim kalendarzowym roku działalności instytucji, w obiekcie odbyło się 309 wydarzeń, koncertów, przedstawień teatralnych i konferencji (w tym 55 wydarzeń realizowanych przez Toruńską Orkiestrę Symfoniczną), w których uczestniczyło ponad 150 tys. osób.

W 2018 r. Gmina kontynuowała realizację, uchwalonej w 2012 r., „**Strategii Rozwoju Kultury Miasta Torunia do roku 2020**”.

Raport ewaluacyjny z realizacji „Strategii Rozwoju Kultury Miasta Torunia do roku 2020” – odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

W ramach realizacji programu, w 2018 r. miejskie instytucje kultury zaprosiły łącznie na ponad 1.600 wydarzeń kulturalnych, spektakli teatralnych, koncertów, wernisaży wystaw stałych, w których uczestniczyło łącznie ponad 1.600 tys. osób. Dodatkowo, instytucje kultury zrealizowały ponad 6.600 działań edukacyjnych, warsztatów plastycznych, lekcji muzealnych i audycji muzycznych.

Na realizację w 2018 r. zadań publicznych Gminy w zakresie wspierania rozwoju kultury i ochrony jej dóbr oraz podtrzymywania tradycji narodowej przyznano dotacje na 72 zadania jednoroczne oraz 5 realizowanych w ramach dotacji przyznanych na konkursy trzyletnie. Ogółem w 2018 r. na projekty kulturalne realizowane przez organizacje pozarządowe przeznaczono 2.400 tys. zł.

Wśród wielu cyklicznych imprez o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym warto wymienić w szczególności: Międzynarodowy Festiwal Filmowy TOFIFEST, Toruński Festiwal Nauki i Sztuki, Toruń Blues Meeting Festival, Międzynarodowy Festiwal Harmonijki Ustnej Harmonica Bridge, Jazz Od Nowa Festiwal, Świętojański Festiwal Organowy, Artus Forte Festiwal, Akademickie Spotkania Teatrów Alternatywnych KLAMRA, Festiwal Sztuki Bilbordowej Art Moves, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA, Toruński Festiwal Książki, Międzynarodowy Festiwal „Europa - Toruń. Muzyka i Architektura”, Festiwal Światła Bella Skyway Festival, Festiwal Piosenki i Ballady Filmowej, Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora. Międzynarodowy Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich PROBALTICA, Festiwal Wisły.

W 2018 r. odbyła się kolejna edycja Nagrody Miast Partnerskich Torunia i Getyngi im. S.B. Lindego oraz Nagrody Artystycznej Miasta Torunia im. G. Ciechowskiego.

W 2018 r. 26 osób zajmujących się działalnością artystyczną, twórców i animatorów kultury otrzymało Stypendia Miasta Torunia w dziedzinie kultury, na łączną kwotę 150 tys. zł.

Turystyka

W 2018 r. po raz czternasty przeprowadzono monitoring ruchu turystycznego w Toruniu. Łączna liczba turystów, którzy odwiedzili Toruń w 2018 r. wyniosła 2,35 mln. Badania wykazały, że nasze miasto jest odwiedzane przede wszystkim przez Polaków (ok. 80%) a wśród turystów zagranicznych dominują goście z Niemiec. Co roku gościmy w Toruniu dziesiątki dziennikarzy, przedstawicieli biur podróży. Tego rodzaju działania są finansowane w przeważającej części przez samorząd Torunia.

W ostatnich latach obserwujemy dynamiczny rozwój toruńskiej bazy noclegowej. Powstają zarówno duże, czterogwiazdkowe obiekty, jak i małe apartamenty. Do tego należy dodać potencjał bazy dla caravaningu (camping Tramp), który jest doskonale przygotowany dla tej formy wypoczynku. Nowo powstałe obiekty dają coraz większe możliwości do organizowania spotkań o charakterze konferencji. Łącznie gród Kopernika dysponuje ok. 6.000 miejsc noclegowych. *Pełna treść XIV edycji „Raportu Ośrodka Informacji Turystycznej” została opublikowana na miejskiej stronie internetowej.*

W 2018 r. Gmina kontynuowana realizację, uchwalonej w 2013 r., **„Strategii rozwoju turystyki dla Miasta Torunia do 2020”**.

Przedsięwzięcia zrealizowane w 2018 r.:

- w ramach priorytetu „Toruń przyjazny”: montaż parkletów na Rynku Staromiejskim i Rynku Nowomiejskim, imprezy oraz inicjatywy skierowane do rodzin wielodzietnych, instalacja planów miasta na przystankach komunikacji miejskiej oraz w najczęściej odwiedzanych przez turystów punktach miasta,
- w ramach priorytetu „Toruń historyczny”: systematyczne odnawianie kolejnych staromiejskich obiektów zabytkowych, a w dalszej kolejności podwórek i piwnic, udzielanie dotacji na prace konserwatorskie i remontowe, Festiwal Toruńskiego Piernika, tygodniowa promocja Torunia w Sopocie, przystąpienie do adaptacji Koszar Bramy Chełmińskiej na Muzeum Twierdzy Toruń,
- w ramach priorytetu „Toruń aktywny”: animacje i zabawy rekreacyjne na Błoniach Nadwiślańskich i plaży miejskiej, koncerty z cyklu „Scena na Wiśle”, Kulturalne Lato, imprezy plenerowe: Festiwal Wisły, Bella Skyway Festival, Festiwal Teatrów Ulicznych, imprezy sportowe: Copernicus Cup, Speedway Grand Prix of Toruń, Festiwal Biegów św. Mikołajów oraz kampanie promujące wydarzenia w radiu, prasie i internecie,
- w ramach priorytetu „Toruń biznesowy”: znak „Made in Toruń”, XXV Welconomy Forum, XX edycja Światowej Konferencji Gospodarczej Polonii, „DroneTech Poland 3rd World Meeting”, reklama w prasie branżowej MICE (meetings, incentives, conferences, events) w miesięczniku "THINK MICE".

Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Strategii rozwoju turystyki dla Miasta Torunia do 2020” - odrębna informacja przedkładana Radzie Miasta Torunia zgodnie z procedurą.

Współpraca z miastami partnerskimi

Toruń współpracuje z dwunastoma miastami partnerskimi: Philadelphia (USA), Göttingen (Niemcy), Hämeenlinna (Finlandia), Leiden (Holandia), Kaliningrad (Rosja), Cadca (Słowacja), Swindon (Anglia), Łuck (Ukraina), Nove Mesto (Słowenia), Gulin (Chiny), Angers (Francja), Kowno (Litwa).

Rok 2018 poświęcony był obchodom 40-lecia współpracy partnerskiej Torunia z Getyngą, w ramach których zorganizowane zostały wspólne przedsięwzięcia, m.in. wystawa „Porozumienie” poświęcona postaci S.B. Lindego i laureatom nagrody jego imienia (Getynga), wspólne koncerty orkiestr symfonicznych (Getynga, Toruń), wymiana kulturalno – turystyczna mieszkańców (Getynga, Toruń), wystawa artystów z Getyngi w Centrum Sztuki Współczesnej oraz wystawa prac toruńskich artystów w Getyndze. W Toruniu zrealizowany został, z udziałem

grup młodych ludzi z Getyngi, Wittenbergii, Kowna, Łucka i Torunia, projekt badawczo - naukowy „Kosmiczny Tydzień w Mieście Kopernika”.

XIV. Sport i rekreacja

Rokrocznie w Toruniu organizowanych jest średnio 180 różnego rodzaju imprez sportowych, których organizatorami są: Gmina Miasta Toruń oraz – wspierane przez Gminę – polskie związki sportowe oraz toruńskie stowarzyszenia kultury fizycznej.

Miejska baza sportowa

W 2018 r. **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji** zarządzał obiektami sportowo-rekreacyjnymi: lodowiskami, stadionem żużlowym Motoarena, mini aqua parkiem, basenami, halą sportową, halami tenisowymi, stadionami sportowymi, kompleksami Orlik, boiskami wielofunkcyjnymi, siłowniami zewnętrznymi oraz Przystanią Toruń.

W 2018 r. MOSiR, w ramach prac modernizacyjnych i remontowych na terenie administrowanych obiektów, zrealizował inwestycje w zakresie: m.in. modernizacji lodowiska Tor-Tor, modernizacji stadionu żużlowego Motoarena, remontu pomieszczeń Stadionu Miejskiego oraz jego dostosowania do standardu określonego przez Polski Związek Piłki Nożnej dla klubów piłkarskich II Ligi, prac modernizacyjnych w Hali Sportowej "Olimpijczyk"; remontu boisk sportowych orlik i przyszkolnych boisk wielofunkcyjnych.

Ponadto, w 2018 r. MOSiR zrealizował inwestycje sportowo-rekreacyjne: m.in. baseny letnie wraz z zapleczem na Bydgoskim Przedmieściu, halę tenisową przy ul. Szosa Chełmińska. We wrześniu 2018 r. podpisano umowę z generalnym wykonawcą i rozpoczęto roboty dotyczące modernizacji i rozbudowy basenu przy ul. Bażyńskich.

Toruńska Infrastruktura Sportowa Sp. z o.o. jest administratorem wielofunkcyjnej hali sportowo-widowiskowej „Arena Toruń” oraz Międzynarodowego Centrum Spotkań Młodzieży. W roku 2018 w Arenie Toruń zorganizowanych zostało 118 wydarzeń, w tym: 88 imprez sportowych (m.in.: Europejski Mityng COPERNICUS CUP; Mistrzostwa Polski Seniorów w LA, Mistrzostwa Polski Juniorów w LA, Mistrzostwa Polski Weteranów w LA, mecze drużyny Polskiego Cukru Toruń w ramach Polskiej Ligi Koszykówki, Monika Pyrek Camp).

Ponadto, infrastruktura lekkoatletyczna była wykorzystywana w 2018 r. na potrzeby Miejskiego Klubu Lekkoatletycznego i Polskiego Związku Lekkoatletycznego Masters, na organizację ogólnopolskich mitingów i zawodów lekkoatletycznych oraz licznych akcji kierowanych do mieszkańców (np. „Lekkoatletyka dla każdego”, „Kids Athletic”), oraz atrakcje organizowane przez Arenę Toruń m.in. „Powitanie wakacji”, „Sportowe lato”, „Ferie w Arenie”.

Rozwój sportu

Podstawową formą wspierania sportu jest otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań Gminy w zakresie rozwoju sportu. W 2018 r. konkursem objęte zostały zadania z zakresu:
- rozwoju sportu dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo – dotacja dla 55 klubów sportowych na realizację 60 projektów,

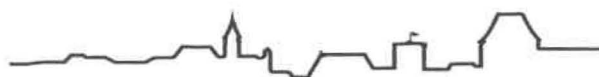

- rozwoju sportu na najwyższym poziomie w kategorii senior – dotacja dla 18 klubów sportowych na realizację 23 projektów,
- organizacji krajowych letnich obozów sportowych dla uzdolnionych zawodników w kategorii młodzieżowej – dotacja dla 36 klubów sportowych na organizację 41 projektów,
- organizacji i udziału zawodników w międzynarodowych, ogólnopolskich wydarzeniach sportowych kreujących sportowy wizerunek miasta Torunia, w tym m.in.: Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny „Copernicus Cup”, Halowe Mistrzostwa Polski Juniorów, Juniorów Młodszych i Seniorów w Lekkiej Atletyce, 2018 Toruń FIM Speedway Grand Prix of Poland, Speedway Best Pairs CUP 2018, Mistrzostwa Świata w kl. 250 cc, Międzynarodowe Zawody Jawa CUP 250 cc, Międzynarodowe Zawody Kolarskie Velo Toruń, Międzynarodowy Turniej w boksie im. Zygmunta Krygiera; Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet „Bella CUP”, Międzynarodowe Zawody w Łyżwiarstwie Figurowym Mentor Toruń CUP, Międzynarodowy Turniej Hokeja na Lodzie Sponsor CUP 2018, Międzynarodowy Turniej Hokeja na Lodzie Christmas Cup 2018, Międzynarodowe Zawody Pływackie Masters „O Błękitną Wstęgę Wisły” Puchar Polski, Międzynarodowy Turniej Floretowy WUTEH CUP, Akademickie Mistrzostwa Polski w Futsalu i Piłce Siatkowej Kobiet – półfinały, Regaty Żeglarskie o Puchar Prezydenta Miasta Torunia w kl. OPTYMIST w ramach Pucharu Polski, Mistrzostwa Polski Służb Mundurowych w Wieloboju Siłowym i MMA, Finał Indywidualnych Mistrzostw Polski Seniorów w Speedrowerze, Drużynowe Mistrzostwa Polski w Speedrowerze, Puchar Polski Pit Bike Supermoto 2018, Puchar Polski Juniorów w hokeju na trawie, Mistrzostwa Polski w Łyżwiarstwie Figurowym Synchronicznym, Mistrzostwa Polski dla Kobiet – Nestle Fitness Tour de Toruń, Ogólnopolski Maraton Wioślarski Extreme Rowing, Światowa Konfrontacja Boks Olimpijskiego Mecz POLSKA–SERBIA, Ogólnopolski Turniej Siatkówki Plażowej Bella Plaża Gotyku Toruń 2018, Memoriał im. Grzegorza Duneckiego, Memoriał Wojtka Michniewicza w koszykówce.

Ponadto, Gmina współorganizowała prestiżowe wydarzenia sportowe, w tym m.in. prowadzono działania przygotowawcze do organizacji VIII Halowych Mistrzostw Świata w Lekkiej Atletyce Masters Toruń 2019 i Mistrzostw Świata Juniorów w szermierze Toruń 2019.

Upowszechnianie kultury fizycznej i rekreacji.

Realizacja zadań publicznych z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i rekreacji odbywa się w formie otwartego konkursu ofert na wykonanie zadań publicznych Gminy. W 2018 r. w tym trybie Gmina dotowała 33 projekty, realizowane przez 24 stowarzyszenia kultury fizycznej, w tym m.in.: Długodystansowe Regaty na Wiśle, Nocna Dycha Kopernikańska, Międzynarodowe Mistrzostwa Polski Oldboyów 40+ w koszykówce, impreza biegowa RUN TORUŃ - Zwiedzaj ze Zdrowiem! 2018, Mistrzostwa Polski Weteranów w Pięcioboju Klasycznym i Pięciobojach Rzutowych oraz Mistrzostwa Polski Lekarzy w Pięciobojach, Toruńska Olimpiada Osób Niepełnosprawnych, Festiwal Biegów św. Mikołajów, 36 TORUŃ MARATHON, „Lato w Toruniu bez nudy”.

Ponadto, w 2018 r. Gmina współorganizowała imprezy o charakterze rekreacyjnym, m.in.: Mazovia MTB Maraton, Bieg Wioślarski Ósemek o Puchar Prezydenta Miasta Torunia, Drone Tech World Meeting 2018, Toruński Bieg św. Jana Pawła II, Otwarcie Sezonu Żeglarskiego.

Stypendia i nagrody sportowe.

W 2018 r., za osiągnięcia sportowe uzyskane w roku poprzedzającym, przyznano stypendia sportowe 221 osobom z 30 klubów sportowych w 28 dyscyplinach:

- w sportach zespołowych na najwyższym poziomie rozgrywek stypendia przyznano zawodnikom i trenerom z 7 klubów sportowych,

- w sportach indywidualnych i drużynowych stypendia otrzymało 121 osób.

W 2018 r. nagrody finansowe przyznano:

- 8 zespołom z klubów sportowych w sportach zespołowych, uczestniczące w rozgrywkach ligowych na najwyższym poziomie, które w sezonie 2017/2018 zdobyły medale Mistrzostw Polski, brały udział w pucharach lub awansowały do wyższej klasy rozgrywek,

- 217 zawodnikom (78 seniorom, 123 młodzieżowcom, 16 weteranom), 12 trenerom oraz 7 działaczom sportowym zrzeszonym w toruńskich klubach sportowych, którzy osiągnęli wysokie wyniki we współzawodnictwie międzynarodowym i krajowym w roku 2017.

Sport szkolny

W 2018 r. uczniowie toruńskich szkół brali udział w ok. 520 zawodach sportowych: indywidualnych, zespołowych, ligach i olimpiadach. Łącznie w szkolnych imprezach sportowych udział wzięło ponad 15 tys. uczniów i przedszkolaków.

Przedszkola rywalizowały w dwóch olimpiadach (zimowej i letniej), szkoły podstawowe uczestniczyły łącznie w 26 zawodach/ konkurencjach/ ligach, objętych współzawodnictwem sportowym. Gimnazja rywalizowały w 27 zawodach / konkurencjach a szkoły ponadgimnazjalne w 24 różnorodnych formach rywalizacji.

W październiku 2018 r. Toruń otrzymał tytuł "**Europejskie Miasto Sportu 2019**".

Przywileje, które wiążą się z uzyskaniem tytułu to przede wszystkim: możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na projekty międzynarodowe realizowane wspólnie z innymi nagrodzonymi miastami, międzynarodowe uznanie oraz podniesienie znaczenia polityki sportowej miasta, dzielenie się doświadczeniami z pozostałymi nagrodzonymi miastami, możliwość wzięcia udziału w kongresach i konferencjach organizowanych przez ACES Europe.

XV. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura drogowa

Układ drogowy miasta tworzy ponad 470 km dróg, w tym zdecydowana większość (ponad 320 km) to drogi gminne, a w dalszej kolejności powiatowe, krajowe i wojewódzkie.

Infrastruktura drogowa na koniec 2018 r. wynosiła: 40,6 km dróg krajowych, 26,6 km dróg wojewódzkich, 75,9 km dróg powiatowych, 339,6 km dróg gminnych, 112 km dróg rowerowych. Długość dróg osiedlowych na terenie miasta wynosiła 341,3 km i wg stanu na koniec 2018 r. 75,2% dróg osiedlowych posiadało nawierzchnię utwardzoną.

Oświetlenie dróg i sygnalizacja świetlna (wg stanu na koniec 2018 r.): 22.616 kompletów oświetlenia ulicznego oraz 124 sygnalizacje świetlne.

W 2018 roku:

- w ramach powiatowych inwestycji drogowych: kontynuowano roboty budowlane na ul. Łódzkiej (na odcinku od ul. Lipnowskiej do ul. Zdrojowej) oraz na Pl. Bp. J. Chrapka, zakończono przebudowę ul. Szosa Chełmińska (od Trasy Średnicowej Północnej do ul. Polnej), ul. Turystycznej (na odcinku od Ligi Polskiej do granic administracyjnych miasta wraz z budową ronda na skrzyżowaniu ul. Turystycznej/Ligi Polskiej/Księżycowej);
- w ramach **Programu Budowy Dróg Lokalnych** prowadzono roboty budowlane na drogach i odcinkach dróg o łącznej długości ok. 4 km,
- w ramach zadania pn.: „Modernizacja dróg lokalnych i wewnętrznych” prowadzono roboty budowlane na drogach i odcinkach dróg o łącznej długości 1 km,
- w ramach zadania pn. „Budowa parkingów, zatok autobusowych, chodników, tablic informacyjnych” wybudowano 199 miejsc parkingowych, ułożono ponad 1 km chodników;
- w ramach zadania pn. „Oświetlenie i sygnalizacja świetlna” ustawiono 58 lamp oświetlenia ulicznego i 3 sygnalizacje świetlne;
- w ramach zadania pn. „Plan rozwoju komunikacji rowerowej na terenie miasta Torunia” wybudowano ok. 2,8 km dróg rowerowych, ustawiono 3 stacje naprawcze oraz 120 szt. stojaków rowerowych;
- w ramach zadania pn. „Drogi na osiedlu JAR - budowa układu komunikacyjnego” - wybudowano ulicę Grasera (o długości ok. 0,67 km), ulicę Hubego - część zachodnia (o długości ok. 0,23 km) oraz 10 miejsc parkingowych w ul. Hubego.
- przygotowano i rozpoczęto realizację zadania „Uzbrojenie terenów inwestycyjnych Grębocin Nad Strugą”.

Gospodarka odpadami

W 2018 r. za odbiór i zagospodarowanie odpadów oraz czystość w Toruniu odpowiadała spółka Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. W 2018 r. odebrano 62.934,3 Mg odpadów (w tym 40.226,9 Mg zmieszanych).

W 2018 r., celem dostosowania do obowiązującego systemu segregacji odpadów, rozpoczęto sukcesywną wymianę pojemników na odpady (poprzez wprowadzenie nowych oznaczeń

i kolorystyki pojemników) oraz wdrożono, dla domów jednorodzinnych, zmodyfikowany system workowej segregacji odpadów.

W 2018 r. prowadzone były dwa punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych: przy ul. Kociewskiej 35 oraz przy ul. Dwernickiego 15-15A.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Zadanie utrzymania i eksploatacji miejskiej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, zaopatrzenia mieszkańców Gminy w wodę oraz usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych realizowane było przez spółkę miejską Toruńskie Wodociągi sp. z o.o. W 2018 r. spółka kontynuowała realizację projektu, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej pn. „Gospodarka wodno - ściekowa na terenie aglomeracji Toruń - III etap”.

Miejska infrastruktura sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (wg stanu na koniec 2018 r.): 622 km wodociągu; 110,7 km przyłączy wodociągowych; 654,18 km kanalizacji sanitarnej; 320 km kanalizacji deszczowej; 128 km kanalizacji ogólnospławnej.

Transport publiczny

Organizatorem publicznego transportu zbiorowego na terenie Torunia jest Gmina Miasta Toruń, natomiast obsługa przewozowa mieszkańców realizowana jest przez Miejski Zakład Komunikacji w Toruniu Sp. z o.o., której właścicielem jest miasto.

Sieć połączeń publicznego transportu zbiorowego tworzą: linie tramwajowe dzienne i nocne oraz linie autobusowe dzienne i nocne. Rocznie korzysta z nich ponad 53 miliony osób.

Stan taboru na koniec 2018 r. wynosił 152 autobusy oraz 65 wagonów tramwajowych. Część pojazdów wyposażona była w dodatkowe urządzenia, ułatwiające podróż pasażerom, np. biletomaty, ładowarki USB, klimatyzacja. Podróżni mogli także zakupić bilet przez telefon komórkowy oraz skorzystać z sieci WiFi.

Kontynuowano realizację, uchwalonego w 2013 r., **„Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta Torunia na lata 2013-2035”**.

W 2018 r. zrealizowano zgodnie z założeniami planu transportowego:

- inwestycje taborowe (zakup): 35 sztuk taboru niskoemisyjnego przystosowanego do przewozu osób z niepełnosprawnościami, 14 autobusów hybrydowych, 21 autobusów zasilanych olejem napędowym spełniającym normę EURO 6,
- inwestycje infrastrukturalne: budowa fragmentów torowiska w ul. Szosa Chełmińska, rozpoczęcie realizacji zadania pn. „Poprawa infrastruktury przystanków autobusowych w Toruniu poprzez budowę systemu informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym oraz modernizację przystanków”.
- zwiększono liczbę kursów wykonywanych pojazdami niskopodłogowymi,
- do części rozkładów jazdy wprowadzone zostały „częstotliwości modułowe” dla poszczególnych pór dnia (poza szczytem) i typów dni (dni nauki szkolnej, ferie, soboty, niedziele i święta),
- wprowadzono zmiany w kursowaniu linii autobusowych na terenie miasta oraz gmin, z którymi podpisane zostały porozumienia, zwiększające dostępność komunikacyjną.

XVI. Rewitalizacja i rozwój miasta

We wrześniu 2018 r. Rada Miasta Torunia uchwaliła „**Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023**”, w którym ujęto przedsięwzięcia i projekty mające na celu wyprowadzenie z kryzysu terenu którego stan, na tle pozostałych części miasta, znacznie odbiega od norm, wykazując zdegradowanie. Określony dla Torunia obszar rewitalizacji podzielony jest na trzy podobszary: Bydgoskie Przedmieście, Podgórz i Stare Miasto. Negatywne zjawiska na tym obszarze rozpoznano zarówno w sferze społecznej, jak i infrastrukturalnej, dlatego działania rewitalizacyjne będą skupiać się wokół niwelowania problemów związanych z zaawansowaniem procesu starzenia się społeczeństwa, niedostateczną samowystarczalnością ekonomiczną ludności, wysoką liczbą bezrobotnych kobiet, niskim standardem budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznych.

Środki na realizację zadań wpisanych do Programu będą mogły otrzymać wsparcie finansowe z Unii Europejskiej w ramach ZIT Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Dla Torunia przewidziano alokację w wysokości około 28 mln zł. Kwota ta może być przeznaczona wyłącznie na działania infrastrukturalne, które uzupełniają działania o charakterze społecznym.

Realizatorami poszczególnych projektów są: Gmina, Wspólnoty Mieszkaniowe z obszaru Bydgoskiego Przedmieścia, Podgórza i Starego Miasta, organizacje pozarządowe, jednostki podległe Gminie (m.in. szkoły, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Ogród Zoobotaniczny).

W 2018 r., dla 11 projektów społecznych (spośród 33 wpisanych do programu), złożono wnioski aplikacyjne, a dla 9 z nich podpisano umowę o dofinansowanie. 8 inicjatyw rozpoczęło się w 2018 r. lub jest prowadzonych od 2017 r. i kontynuowanych w 2018 r.

Rozpoczęcie realizacji infrastrukturalnych projektów rewitalizacyjnych nastąpi w 2019 r. Najważniejsze projekty programu to, m.in.: „Reanimacja Bydgoskiej 52 – adaptacja zabytkowej kamienicy na cele społeczne”, „Adaptacja budynku przy ul. Kopernika 22 wraz z podwórzem na cele społeczne”, „Adaptacja kamienicy przy ul. Mostowej 6 na cele społeczne”, „Adaptacja kamienicy przy ul. Sienkiewicza 11 na cele społeczne i kulturalne”, „Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na Bydgoskim Przedmieściu”, „Modernizacja budynku mieszkalnego wraz z podwórzem przy ul. Mickiewicza 146, 148, 150 w Toruniu w celu przeciwdziałania problemom społecznym na obszarze rewitalizacji”.

Główne założenia i kierunki rozwoju miasta Torunia określa nadrzędny dokument strategiczny pt. „**Strategia Rozwoju Miasta Torunia do roku 2020**”, uchwalony przez RMT w 2010 r., który nakreśla m. in. wizję i misję rozwoju miasta, a także cele strategiczne operacyjne oraz zadania realizacyjne.

W 2018 r. w ramach przyjętej strategii zrealizowano wiele zadań społecznych oraz inwestycyjnych, takich jak (m. in.): wsparcie finansowe dla organizacji pozarządowych, programy społeczne (w tym dotyczące przeciwdziałaniu bezdomności, uzależnieniom, reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych), programy wsparcia skierowane do seniorów i osób

z niepełnosprawnościami, budowa mieszkań komunalnych i socjalnych, modernizacja miejskich obiektów sportowych (w tym rozpoczęcie przebudowy krytej pływalni przy ul. Bażyńskich), wsparcie finansowe zadań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i rekreacji, organizacja i wspieranie licznych imprez rekreacyjnych i sportowych, przebudowa i rozbudowa dróg, m. in.: ul. Olsztyńskiej, ul. Turystycznej, ul. Chełmińskiej, pl. Bp. J. Chrapka i innych, budowa i modernizacja torowisk i linii tramwajowych, zakup nowoczesnego, niskoemisyjnego taboru komunikacji publicznej, przygotowywanie i uzbrajanie nowych terenów inwestycyjnych, m. in. „Grębocin nad Strugą”, realizacja projektów promujących potencjał gospodarczy, m. in. „Invest in BiT CITY 2”, wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości, kreowanie rozwiązań przeznaczonych dla przemysłu kosmicznego (rozpoczęcie realizacji projektu „Toruń Space Labs”), rozbudowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Toruniu, organizacja i wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie miasta, modernizacji i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, wsparcie finansowe dla likwidacji źródeł niskiej emisji oraz poprawy jakości powietrza, programy profilaktyczne z zakresu ochrony zdrowia, programy stypendialne dla uczniów (w tym motywacyjne dla uczniów szczególnie uzdolnionych), zakup pomocy dydaktycznych dla toruńskich szkół, realizacja projektu: „Toruńska Starówka - ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO etap II”, realizacja projektu: „Kultura w zasięgu 2.0”, organizacja, współorganizacja oraz wsparcie finansowe dla imprez i wydarzeń kulturalnych (m. in.: Bella Skyway Festiwal, Festiwal Sztuki Faktu, Forte Artus Festival, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek „Spotkania”, Festiwal Teatrów Ulicznych), dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

W maju 2018 roku Rada Miasta Torunia przyjęła **„Strategię Rozwoju Miasta Torunia do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy rozwoju do 2028 r.”**. W II połowie 2018 r. powołany został Zespół monitorujący realizację Strategii, który rozpoczął działania zmierzające do opracowania katalogu wskaźników do monitorowania wdrażania nowej strategii rozwoju miasta.

XVII. Działania w obszarze centrum miasta (TCM)

W 2018 r. kontynuowano, przyjęty Zarządzeniem Prezydenta Miasta w styczniu 2017 r., **„Program działań społeczno-gospodarczych dla zespołu staromiejskiego w Toruniu”**, poprzez realizację 59 zadań w następujących obszarach:

- 1) działań podnoszących poziom estetyki i poprawiający wizerunek TCM, w tym m.in.:
 - prowadzono bieżące kontrole w zakresie stanu technicznego nawierzchni, elementów małej architektury, szyldów, nośników reklamowych, czystości,
 - odnowiono 13 podwórek w ramach projektu Moje Podwórko,
 - postawiono 3 sezonowe parklety oraz ławkę solarną z panelem słonecznym i funkcją ładowania urządzeń mobilnych,

- w ramach współpracy z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika, Centrum Sztuki Współczesnej i siecią Żabka w witrynach sklepu Żabka przy ul. Szerokiej umieszczano wydruki prac z kolekcji CSW oraz wiersze tworzone przez pokolenie młodych lokalnych twórców,
- w dwóch nieczynnych witrynach udostępniono wydruki historycznych zdjęć Torunia,
- w ramach programu konserwacji starych szyldów i napisów reklamowych na fasadach staromiejskich kamienic wykonano renowację zegara słonecznego przy ul. Łaziennej 2;

2) działań aktywizujących obszar społeczno – gospodarczy w TCM, w tym m.in.:

- kontynuowano Program lojalnościowy „Moja starówk@”, do którego, zgodnie ze stanem na koniec 2018 r., należało 78 punktów handlowo-usługowych,
- na drogach wewnętrznych zespołu staromiejskiego zawarto: 88 umów na umieszczenie nośników reklamowych, 40 umów na udostępnienie terenu w celu zorganizowania ogródka letniego/zimowego, 12 umów na udostępnienie terenu w celu zorganizowania stoisk handlowych z pamiątkami,
- zorganizowano 12 wydarzeń mających na celu aktywizację i integrację społeczności (np. święta ulic, animacje dla dzieci),

W ramach konkursów dla organizacji pozarządowych zorganizowano m.in.: pchle targi na Rynku Nowomiejskim, jarmarki śniadaniowe na Rynku Nowomiejskim, nocny targ modowy, Fantastyczny Dzień Dziecka, Wigilię dla mieszkańców;

- kontynuowano współpracę w zakresie bezpieczeństwa na terenie zespołu staromiejskiego, (wspólnie z Komendą Miejską Policji w Toruniu oraz właścicielami i managerami 27 lokali użytkowych),
- prowadzono konsultacje z użytkownikami zespołu staromiejskiego, za pośrednictwem grupy dyskusyjnej „Moja starówk@” w serwisie Facebook oraz podczas 12 spotkań bezpośrednich.

W 2018 r. realizowano dwa projekty z dofinansowaniem ze środków europejskich: “Get into the swing of the City! (Gen-Y City)” oraz “HOP! Hearts Open People - conference and workshops about urban volunteering”.

XVIII. Sprawozdanie z realizacji uchwał Rady Miasta Torunia podjętych w 2018 r.

W 2018 r. Rada Miasta Torunia na 11 sesjach podjęła 188 uchwał, z czego 156 powierzyła do wykonania Prezydentowi Miasta Torunia. Częstkowe, kwartalne sprawozdania ze stanu realizacji uchwał, zgodnie z postanowieniami § 37 Regulaminu Rady Miasta Torunia, stanowiącego Załącznik nr 2 do Statutu Gminy Miasta Toruń (paragraf skreślony uchwałą RMT nr 66/19 z dnia 7.02.2019 r. w sprawie zmiany Statutu Gminy Miasta Toruń w związku z ustawowym zapisem dotyczącym ujęcia przedmiotowego zakresu w Raporcie o stanie gminy), były składane do Przewodniczącego Rady Miasta:

- sprawozdanie za I kwartał 2018 r. (sesje styczeń-marzec 2018) ze stanem na dzień 30 maja 2018 r.,
- sprawozdanie za II kwartał 2018 r. (sesje kwiecień-czerwiec 2018) ze stanem na dzień 31 sierpnia 2018 r.,
- sprawozdanie za okres do końca kadencji 2014-2018 (sesje lipiec - 8 października 2018) ze stanem na dzień 14 listopada 2018 r. (sprawozdania opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej UMT, w zakładce „Sprawozdania”).

W związku z powyższym, szczegółowa prezentacja stanu wdrożenia uchwał podjętych w 2018 roku uwzględnia pakiet uchwał, których nie objęły złożone w 2018 r. sprawozdania okresowe, podjętych na pierwszej merytorycznej dla nowej kadencji samorządu i ostatniej w roku raportowym sesji Rady Miasta Torunia w dniu 6 grudnia 2018 r. (ze stanem na maj 2019 r.)

Lp.	Numer uchwały	Tytuł uchwały	Realizacja uchwały
1.	7/18	W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego u zbiegu ulic św. Józefa i św. Klemensa w Toruniu.	Przekazano do publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 11.12.2018 r. Publikacja w Dzienniku Urzędowym z 13.12.2018 r., poz. 6504. Przyjęto do realizacji ciągłej w zakresie wydawania wypisów i wyrysów na wnioski inwestora oraz stosowania przy wydawaniu decyzji o pozwoleniu na budowę.
2.	8/18	W sprawie sprzedaży nieruchomości gruntowej położonej w Toruniu przy ul. gen. Józefa Hallera 47, stanowiącej własność Gminy Miasta Toruń.	Sprzedaż nieruchomości została zawieszona do czasu uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego przedmiotowy teren.

3.	9/18	W sprawie nabycia przez Gminę Miasta Toruń prawa użytkowania wieczystego gruntu, położonego w Toruniu przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie, Na Zapleczu i Wymarzonej.	Akt notarialny zawarty został w dniu 21.12.2018 r.
4.	10/18	W sprawie udziału Gminy Miasta Toruń w projekcie międzynarodowym, planowanym do współfinansowania z Programu Kreatywna Europa oraz zabezpieczenia środków finansowych na lata 2019-2023.	Gmina przystąpiła do partnerstwa projektowego. W dniu 11.12.2018 r. Lider projektu – miasto Orihuela w konsorcjum z Red de Ciudades y Territorios Creativos de España złożył wniosek o dofinansowanie. Trwa ocena wniosków złożonych w naborze.
5.	11/18	Zmieniająca uchwałę w sprawie określenia zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, na realizację których przeznaczają się środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2018r.	Uchwała przekazana dyrektorom Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia – do realizacji w 2018 r. Na podstawie złożonych wniosków rozdysponowane zostały środki przeznaczone na finansowanie działań w ramach zadań, zgodnie z katalogiem zawartym w załączniku do uchwały. Rozliczenie środków z PFRON rokrocznie następuje po zakończeniu danego roku w formie sprawozdania MOPR oraz PUP. Informacje finansowe dotyczące wysokości wykorzystanych środków oraz liczby mieszkańców będących ich beneficjentami są integralną częścią przedkładanego RMT sprawozdania z realizacji „Strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2014-2020”, składanego do 31 maja każdego roku za rok poprzedni.
6.	12/18	W sprawie przystąpienia do realizacji projektu pn.: „Opieka dzienna i wczesna edukacja małego dziecka - Żłobek Miejski przy ul. Andersa 21 w Toruniu”.	Zadania, na które pozyskano dofinansowanie w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, tj. m.in. zakup wyposażenia oraz zatrudnienie kadry będą wdrażane, zgodnie z harmonogramem, po zakończeniu realizacji inwestycji, tj. od marca 2020 r.
7.	13/18	Zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Planu konsultacji społecznych na 2018r.	Korekta została wprowadzona do Planu Konsultacji Społecznych na 2018 r. Konsultacje w sprawie zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego lasu miejskiego przy skrzyżowaniu ulic: Przy Skarpie i Ligi Polskiej w Toruniu (dokumentacja projektowa) uwzględniono w Planie na rok 2019.

8.	14/18	W sprawie wskazania radnych do udziału w Radzie Społecznej ds. Konsultacji Społecznych.	Rada Miasta Torunia VIII kadencji wyznaczyła przedmiotową uchwałą do udziału w Radzie Społecznej ds. Konsultacji Społecznych tych samych przedstawicieli, którzy zostali wskazani przez radę VII kadencji.
9.	15/18	W sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej miasta Torunia na lata 2018-2042.	Uchwałę przekazano do Regionalnej Izby Obrachunkowej w dniu 11.12.2018 r.
10.	16/18	Zmieniającej uchwałę w sprawie budżetu miasta na rok 2018.	Uchwałę przekazano do Regionalnej Izby Obrachunkowej w dniu 11.12.2018 r. Przekazano do publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 11.12.2018 r. Publikacja w Dzienniku Urzędowym z 13.12.2018r., poz. 6505.
11.	17/18	W sprawie ustalenia wykazu i planu finansowego wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego 2018.	Uchwałę przekazano do Regionalnej Izby Obrachunkowej w dniu 11.12.2018r. Realizacja rzeczowa i finansowa zadań – zgodnie z terminami wskazanymi w uchwale trwa (do 28.06.2019r.), sprawozdanie do 18.07.2019 r.
12.	18/18	W sprawie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Gminy Miasta Toruń za rok 2018 i 2019.	W dniu 27.12.2018 r. zawarto umowę pomiędzy Gminą a spółką Biuro Audytorskie Prowizja Sp. z o.o.

XIX. Wykaz dokumentów strategicznych, planów i programów obowiązujących w Gminie Miasta Toruń - wg kolejności w przedmiotowym dokumencie

Lp.	Nazwa dokumentu	Strona
1.	Plan konsultacji społecznych na 2018r.	9
2.	Program współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2018 r.	11
3.	Program wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020.	14
4.	Miejski Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy do 2020 r.	16
5.	Miejski program stypendialny dla studentów pierwszego roku toruńskich uczelni wyższych	17
6.	Miejski program stypendialny dla studentów kontynuujących naukę w toruńskich uczelniach wyższych	17
7.	Program „Mieszkanie dla Absolwenta”	17
8.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Torunia na lata 2014-2020	17
9.	Program Działań Miasta Torunia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020	18
10.	Program Rodzina Razem – Toruń dla Pokoleń	19
11.	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Miasta Torunia na lata 2015-2020.	21
12.	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Innych Uzależnień na 2018 rok	22
13.	Strategia Rozwoju Edukacji dla Miasta Torunia na lata 2016-2023.	23
14.	Program poprawy bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych i przejazdach dla rowerzystów.	24
15.	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Toruń na lata 2015-2019.	25
16.	Program ochrony środowiska dla miasta Torunia do roku 2020, z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.	26
17.	Program usuwania azbestu z terenu miasta Torunia	26
18.	Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Torunia na lata 2018-2022	26

19.	Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w Toruniu na rok 2018	27
20.	Strategia Rozwoju Kultury Miasta Torunia do roku 2020.	29
21.	Strategia Rozwoju Turystyki dla Miasta Torunia na lata 2013-2020.	30
22.	Program budowy dróg lokalnych na lata 2017-2019.	34
23.	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta Torunia na lata 2013-2035.	35
24.	Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023	36
25.	Strategia Rozwoju Miasta Torunia do 2020 roku z uwzględnieniem perspektywy rozwoju do 2028 r.	36, 37
26.	Program działań społeczno-gospodarczych dla zespołu staromiejskiego w Toruniu	37

Prezydent Miasta Torunia

Michał Zieliński

